

„O casă la țară”, autori: Ene + Ene Arhitectură
© fotografie - arh. Radu Malașincu

Anuala de Arhitectură București, ediția a XIII-a, 2015

LUCRURILE AȘA CUM SUNT

- + Un viitor sumbru pentru centrele istorice?
- + Ce s-a întâmplat, ce se întâmplă și ce s-ar putea întâmpla cu arhitectura?
- + Școala de la Bunești. 8 veri cu meșterii
- + Ședința CTUAT

Colegiul Director:

arh. Șerban Sturdza

președinte

arh. Bogdan Traian Bogoescu

vicepreședinte cu probleme legislative

arh. Raluca Munteanu

vicepreședinte cu probleme profesionale

arh. Ana-Maria Goilav

vicepreședinte comunicare și imagine

arh. Emil Ivănescu

vicepreședinte cu probleme organizatorice

Board editorial:

Senior Editor:

Șerban Sturdza

Director:

Ana-Maria Goilav

Redactor-șef:

Constantin Hostiu

Publicație a Ordinului Arhitecților din România, Filiala București. Se distribuie gratuit Membrilor Filialei București. Adresă: Str. Academiei nr. 18-20, Sector 1, București, tel. 303.92.26, www.oar-bucuresti.ro

Materialele scrise și fotografiile pot fi trimise pe adresa oarbuc@rdsmail.ro, cu mențiunea „pentru buletinul OAR”. Întreaga responsabilitate pentru conținutul materialelor revine semnatărilor articolelor.

Design&DTP: Red Cube System

#53 CUPRINS

editorial

Să luăm lucrurile așa cum sunt 03

agenda OAR

Un viitor sumbru pentru centrele istorice? 04

Școala de la Bunești. 8 veri cu meșterii 06

Structuri din lemn 10

anuala de arhitectură București 2015

Câteva gânduri legate de Anuala de Arhitectură Bucureșteană 2015 13

Efectul Potemkin 23

comunitate

Ce s-a întâmplat, ce se întâmplă și ce s-ar putea întâmpla cu arhitectura? 26

Program pilot de pregătire profesională continuă 29

ședința CTUAT

Ședința din 29 Iulie 2015 31

Șerban Sturdza

SĂ LUĂM LUCRURILE AȘA CUM SUNT

Bucureștiul e un șantier pe care îl observă toată lumea.

Gradul de disconfort urban este resimțit de toți, dar puțini, prea puțini știu ce se construiește și mai ales de ce; cum se demolează și mai ales din ce motive; cât de rapid se erodează marginea unui țesut urban construit și ce implicații sociale apar în timp.

S-ar putea, de fapt, ca totul să fie bine coordonat, gândit în prealabil în baza unei strategii judicioase, cu etape de realizare prudente și clare, bazate pe calcule economice. Și toate acestea având la bază criteriile de sustenabilitate economică, culturală, socială în vigoare asumate.

Dar s-ar putea la fel de bine să fie și altfel: un șantier continuu, arbitrar, care generează alte șantiere în lanț, toate bazate pe statistici vagi și pe mult "feeling" conjunctural. De fapt, un posibil proces generator de conflicte urbane viitoare de natură socială cu pierderi inutile, dar masive de patrimoniu arhitectural valoros. Adică o stare de criză și abandon semi-generalizat al câtorva convenții internaționale asumate de mai toate orașele europene.

De fapt, nici bucureștenii, nici vizitatorii orașului-capitală nu știu. Cred că nici arhitecții în marea lor majoritate, chiar dacă lucrează în și pentru București, nu percep amploarea mișcărilor de proiecte și de construcții, volumele lor fizice, economice și financiare în ansamblul lor cu bunele și mai puțin bunele inerente. Suntem cu toții captivi într-o ceață densă. Spunem că suntem victime ale globalizării și a interdependenței pe care o presupune fenomenul. Cred că exagerăm.

Procesul de transformare al orașului-capitală pare că este absolut imprevizibil pentru utilizatorii lui în ciuda gesturilor reflexive de tipul PUZ, PUD, PUG, AC, CU etc. etc. Administrația le ștampilează în ritmul și cu ritualul convenit.

Un periscop profesional suficient ridicat peste cota fluidului în care plutim cotidian ne va arăta, totuși, câteva semne: că bucureșteanul este resemnat; că bucureșteanul este în același timp frustrat; că el simte continuu deficitul democratic din actul administrativ actual, de la faza lui de elaborare până la cea de aplicare; mai târziu, în timp, el sesizează și consecințele pe care va trebui să le suporte.

Alt semn vizibil: arhitectura este o meserie sinistrată;

ignorată de administrația publică în aprecierea actului arhitectural, dar utilizată de nevoie în actul birocratic (ștampila sau prezența decorativă, de complezență la consfătuiri cu sfârșit deja hotărât etc). Se observă din acest motiv că arhitectul creează plusvaloare culturală, adică arhitectură autentică mai mult în anumite enclave restrânse ale spațiului privat. Periscopul odată focalizat transmite un mesaj clar: în București, energiile sunt departe de a fi bine utilizate și administrația performează sub standardul așteptat de utilizatorii care au ales-o.

Ne aflăm în fața unei oportunități istorice: Bucureștiul are șansa unei perspective din ce în ce mai clară asupra lui însuși. Paradoxal, acum, fără un Primar General, poate vom ști mai multe despre istoria recentă a cartierelor noastre, transformate în coridoare de tranzit. Sau a caselor demolate din imediata noastră vecinătate, peste noapte, la sfârșit de săptămână; sau a unor monumente de arhitectură deja clasate, asumate de identitatea proprie a unui cartier și care deodată, cu justificări discutabile, oferă vaste posibilități pentru demolare.

Bucureștiul are acum un primar interimar. Și alegeri în 2016, adică mai mulți primari în pregătire. Aceasta este, de fapt, oportunitatea.

Putem noi, arhitecți în Filiala OAR București sau nu, alături de alte organizații profesionale, să sprijinim administrația PMB în această situație specială? Probabil că da, cu condiția ca scopul să fie echilibrarea vieții sociale, recunoașterea și respectul statutului de cartier cu identitate proprie în cadrul orașului, calitatea arhitecturii noi, valoarea culturală a ansamblurilor protejate și utilizarea lor ca sursă economică și culturală.

Sugerăm mai jos câteva măsuri elementare și urgente pe care administrația PMB le poate întreprinde. Ele au un caracter reparatoriu pentru gestiunea mai echilibrată și într-adevăr responsabilă a Bucureștiului:

• **"Totul la vedere"**. Transparență în intenții și decizii, în actele privitoare la schimbările orașului pe tot parcursul

etapelor desfășurate de la faza incipientă până la cea de recepție finală.

• **Biroul de studii și politici urbane al PMB.** Atribuții și responsabilități clare, adecvarea numărului de angajați la nevoile reale ale orașului-capitală, criterii profesionale de selecție și remunerări corect apreciate; arhivă proprie, birou de consultanță.

• **Un PUG (plan de urbanism general) responsabil față de utilizatorii săi.** Punerea în circulație publică a fundamentării sale, enunțul propozițiilor fondatoare, care vor genera structura studiului. Viziune. Informarea publicului asupra procesului de elaborare. Persoane de contact și comunicare.

Sugerăm, de asemenea, câteva acțiuni pe care OAR București le-ar putea iniția prin bunăvoința membrilor săi pentru a spijini și în acest fel administrația și profesia arhitecturii - dezbateri profesionale ale proiectelor cu impact major în zona centrală a Bucureștiului și nu numai:

• proiectele PIDU (plan integrat de dezvoltare urbană zona București), în corelare cu studiul de mobilitate urbană, prezentări făcute de autorii proiectelor;

• dezbateri profesională pentru proiectul de reconversie urbană a halei Laminor a fabricii de țevi Republica, monument istoric, arhitect Horia Creangă, prezentări făcute de autori.

Filiala OARB dorește sincronizarea proiectului arhitectural pentru București cu proiectul social și economic nu oricum, ci în termeni de valoare culturală. Iată și unul din motivele care ne-au determinat să propunem o Anuală de arhitectură de lungă durată care vizează aspecte diferite în dinamica urbană a Bucureștiului și care se află încă în desfășurare. De altfel, Anuala se va încheia cu câteva concluzii bazate pe experiența acumulată în 2015, concluzii care vor fi comunicate public.

Să nu uităm că orașul-capitală se află în concurență cu alte orașe-capitală vecine și susținerea acestei competiții ne interesează pe toți.

Bogdan Traian Bogoescu

UN VIITOR SUMBRU PENTRU CENTRELE ISTORICE?

*Impactul proiectului de lege care modifică legea nr. 50/1991
asupra zonelor protejate*

Anul 2015 pare a fi unul al inițiativelor legislative urbane. Rând pe rând, legile elementare din domeniul construcțiilor, precum 10/1995, 350/2001, iar acum 50/1991, au intrat în proces de restructurare sub pretextul eficientizării procesului birocratic și al creșterii calității în mediul urban. Unele propuneri au reușit rezolvarea unora dintre problemele acute ale domeniului. În alte situații, însă, anumite dispoziții din proiectele de lege îngreunează operativitatea legislativă a unor politici publice urbane care să vină în interesul comunităților și al patrimoniului.

Recent, a fost adoptată de Senat propunerea legislativă L252/2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 50/1991 privind autorizarea lucrărilor de construcții. Din 2 septembrie, proiectul se află în comisile Camerei Deputaților, cu numărul PL-x nr. 579/2015. Propunerea legislativă a atras atenția O.A.R. prin dispozițiile discutabile, cu impact major negativ asupra centrelor istorice.

Prima neregulă semnalată a fost separarea tipologică a clădirilor monument de cele din zonele protejate - menționate în forma în vigoare la art. 3, alin.1), lit. b) - în două categorii diferite astfel: lit. b) pentru monumentele istorice și lit. b1) pentru clădirile din zonele protejate și de protecție, motivată de parlamentari prin diferențele care privesc „natura lucrărilor de construire” care ar fi „diferită în cazul monumentelor, a căror valoare este reprezentată de întregul imobil / ansamblu față de zonele construite protejate sau zonele de protecție a căror valoare este mai ales ambientală.” Printr-o notificare expediată Parlamentului, Filiala Teritorială București a O.A.R. a atras atenția asupra faptului că expunerea de motive a propunerii de modificare a Legii nr.50/1991 se bazează pe o ipoteză falsă, postulând o așa-zisă diferență calitativă dintre monument, pe de o parte, și zona protejată, respectiv zona de protecție, pe de altă parte.

Urmărind principalele documente care reglementează protecția monumentelor istorice și a zonelor protejate, definirea conceptelor de „patrimoniul” sau „monument” s-a realizat unitar tocmai cu scopul de a stabili un limbaj comun inclusiv pentru reglementarea legislativă a acestora. Carta de la Veneția tratează încă din 1964 conceptul de „monument istoric” ca fiind atât opera arhitecturală izolată, cât și ansamblul în care se găsește. Termenul se aplică nu doar operelor „majore” de artă,

ci și „lucrărilor mai modeste care au acumulat semnificație culturală odată cu trecerea timpului”. Prin document, recomandările pentru modul practic și tehnic de intervenție asupra celor două categorii sunt identice și subliniază unitatea metodei de intervenție atât pe monumente, cât și pe zonele protejate.

Prin Convenția europeană a patrimoniului, Granada, 1985, document pe care România l-a ratificat de bunăvoie prin Legea nr. 157, încă din 1997, legislația internațională privind protecția patrimoniului arhitectural nu se bazează pe diferența monument / zona protejată și zonă de protecție, ci pe acest concept unitar de patrimoniu. Cele două categorii de patrimoniu [monumentul / zona protejată, respectiv zona de protecție] au o relevanță științifică, metodologică proprie, dar în plan practic și tehnic sunt inseparabile; nu se poate susține că zonele protejate și de protecție sunt mai puțin importante decât monumentele pentru că au doar o valoare „ambientală”. Ele creează cadrul, extrem de important, în care ființează monumentele și, chiar din acest motiv, nu pot avea un grad de protecție inferior acestora.

Prin Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, legislația din România se aliază celei internaționale, creând cadrul legal pentru aceeași abordare metodologică. Articolele 23 și 24 din lege, care se referă strict la modul de autorizare a lucrărilor de intervenție pe clădirile istorice (fie acestea monumente sau clădiri din zonele protejate) prevăd necesitatea avizării lucrărilor de Ministerul Culturii sau de serviciile deconcentrate ale acestuia, fiind deci supuse aceluiași proces legislativ de autorizare. Tot prin legea 422, orice monument istoric este indisolubil legat de zona de protecție, care îi vine atribuită încă din momentul listării. Incluziunea zonelor de protecție în planurile urbanistice și în regulamentele aferente acestor zone de protecție este obligația legală a autorităților publice.

Neregulile continuă, însă, prin faptul că articolele Legii nr. 50, în care se introduc restricții sau sancțiuni referitoare la art. 3, alin.(1), lit. b) nu sunt corelate cu noua separare tipologică a lit. b) și lit. b1), omisiune cu consecințe negative majore asupra clădirilor istorice.

Zonele protejate sunt compuse din monumente istorice, clădiri istorice de vechime variabilă și clădiri de dată recentă, inserate în contextul istoric. Intervențiile pe clădirile istorice, dar nelistate ca monumente, sunt însă mai apropiate tehnic de monumentele istorice decât de clădirile noi. Acest lucru poate fi cu ușurință argumentat prin analiza caracteristicilor structurale, materiale, ornamentale specifice clădirilor istorice mai vechi de 60 de ani, când tehnica de construcție nu varia esențial față de cea tradițională, existând elemente comune mai ales în sistemul de funcționare și încălzire al clădirii. Astfel, argumentul tehnic al diferențelor „naturii” lucrărilor de construire dintre monumente și clădirile din zonele protejate nu este valabil.

În fond, decizia de a fragmenta alin. b al art. 3 în două segmente, b și b1, poate fi considerată acceptabilă cu o singură condiție: corelarea în integralitate a tuturor articolelor care trimit la art. 3, alin. 1, lit. b., în forma actualizată și republicată a legii nr. 50, pentru a le face aplicabile invariabil atât pentru litera b, cât și pentru noua literă creat lit. b1.

Eludarea intenționată a lit. b1, din momentul înaintării proiectului de lege în forma inițiatorului din data de 11 martie 2015, și până la ultima formă, adoptată de Senat la 2 septembrie 2015, ignoră toate măsurile de protecție a zonelor construite protejate. Atât anularea obligativității autorizației de construire, cât și desființarea oricărei forme de sancțiune a intervențiilor abuzive sau ilegale sunt dispoziții care vin în contradicție cu politicile europene actuale de protecție a patrimoniului.

Un exemplu concludiv este aprobarea realizării fără autorizație de construire pentru “lucrări de reparații, înlocuiri ori reabilitări fără modificarea calității și formei arhitecturale a elementelor de fațadă”, respectiv zugrăveli și vopsitorii exterioare, scări, ziduri de sprijin, trotuare sau lucrări de reabilitare energetică a zidăriei sau acoperișului.

Anveloparea clădirilor valoroase din punct de vedere artistic prin îndepărtarea decorației și cămășuirea zidăriei cu plăci termoizolante ar intra în legalitate sub incidența acestei prevederi, fără a putea fi sancționată. Fără o reglementare clară, multe dintre clădirile valoroase din zonele protejate ar putea fi reabilitate agresiv.

Prin actualul proiectul de lege, prin eludarea noii litere b1, sancțiunile referitoare la încălcarea legii în zonele protejate și de protecție au dispărut. De exemplu, devin permise intervențiile realizate fără autorizație pe clădirile din zonele protejate, iar executarea sau desființarea (totală sau parțială, adică demolarea) fără autorizație de construire a unei clădiri din zonele protejate sau de protecție.

În concluzie:

Pornind atât de la legislația românească pentru protecția patrimoniului în vigoare, precum și de la convențiile internaționale la care România a ales să adere, este de obligația autorităților abilitate să asigure prin orice mijloc protecția patrimoniului, iar una dintre principalele metode este asigurarea unui cadru legislativ favorabil conservării zonelor istorice în vederea transmiterii acestora către viitoarele generații.

Considerăm că, prin modificările aduse legii nr. 50, România nu îndeplinește datoria la care s-a angajat, ci din contră, face opoziție legislației europene. Noile modificări prezintă un factor de risc real pentru zonele construite protejate, prin acceptarea intervențiilor neavizate, cu efecte ireversibile asupra calității peisajului istoric și cultural urban, deja alterat de urbanismul derogatoriu practicat cu girul autorităților locale.

Pentru evitarea creării unui astfel de cadru legislativ, permisiv intervențiilor inoportune, O.A.R. București a solicitat Camerei Deputaților revizuirea textului de lege prin tratarea unitară a patrimoniului și asigurarea unui cadru legislativ favorabil protecției acestuia.

Urmărim în continuare activitatea comisiilor delegate, făcând apel către toate instituțiile, organizațiile și grupurile interesate de a reacționa ferm și prompt împotriva acestei inițiative.

Pentru mai multe informații cu privire la demersul proiectului de lege, accesați adresa de mail filiala.bucuresti.oar@gmail.com.

Ana Maria Goilav

ȘCOALA DE LA BUNEȘTI. 8 VERI CU MEȘTERII

În toate cele opt veri de școală-atelier din pădurea de pe Vâlsan, un afluent al Argeșului, care au culminat cu așezarea firească a proiectului nostru sub semnul grupului de lucru RURAL al OAR la începutul anului 2015, am cuprins în tema centrală a locului pe cea a satului.

O realitate implicită a Școlii de la Bunești, un loc difuz de unde provin în primul rând materia naturală pentru construcții, apoi meșesugurile, adică un anumit tip de cunoaștere și de locuire a lumii și, în sfârșit, meșterii, satul este în același timp un dat topografic de o inevitabilă concretețe: singurul mod de acces spre campus, un drum de pământ accidentat care înghite mașina într-un nor gros de praf prin care se derulează an de an același film al noilor case agabaritice în spatele

căroră se învechesc fânare de lemn. Aici trăiesc și se formează astăzi meșterii prin care noi, orașul alcătuit din profesori și studenți, încercăm să comunicăm cu natura și cu antecesorii.

Dulgherii

În 2008 am plecat în căutarea unor dulgheri în satele risipite prin Apuseni, dintr-o ingenuă credință în persistența surselor. Ajunși în poiana școlii, doi bărbați robuști, cu bărzi,

puțin trecuți de 30 de ani, au scos dintr-un sac și o drujbă și ne-au întrebat: Unde e placa de beton pe care așezăm „cabana”?!

În satul cel mai apropiat nu sunt deloc dulgheri. Este cineva cu care am lucrat în verile trecute, în satul de peste râu. Bonom, cu o statură uriașă, ridică și implântă singur cu brațele în pământ stâlpii grei de stejar. Totuși, se ferește de chertări și reduce orice întâlnire structurală dintre grinzi și stâlpi

într-un aranjament cu scoabe. Vârsta și boala l-au retras însă de pe șantier și vara aceasta a trebuit să căutăm pe altcineva. Am cunoscut un tâmplar tânăr, care învață și dulgherie, însoțit de băieții lui, un adolescent și un copil. Are fața luminoasă, ochii concentrați și nu vorbește aproape deloc atunci când lucrează. A învățat singur tot ce știe, fiindcă îi place lemnul. Nici el nu stăpânește arta chertărilor, construiește oarecum precipitat, în ritmul motofierăstrăului

și al cuielor de fier. L-am oprit la un moment dat, înainte de a așeza un căprior pe cosoroabă, ca să îi arăt într-o carte o soluție săsească cu chertare și cui de lemn. L-am surprins în privire zvâcnirea acelei bucurii care însoțește înțelegerea detaliului și am îndrăznit să sper că deși acum o să terminăm la timp o șarpantă economic-convențională, vom meșteri într-o bună zi o structură de lemn cu îmbinări tridimensionale numai din chertări.

Fântânarii

Două echipe diferite, una locală, de propagare orală, alta cu sediul la Pitești și cu o experiență vastă anunțată pe internet, ne-au pus atât răbdarea, cât și logica la încercare. Primii au săpat până la 22 de metri în „locul bun” descoperit de un solomonar îndrumat de doi electrozi. Ceilalți, echipa profesională, erau dispuși să sape unde vrem noi. Au putut înainta doar până la 14m, după care dispozitivul artizanal neașteptat de

asemănător cu cel pe care îl știam deja s-a oprit într-o piatră. L-am căutat din nou pe fântânarul indigen pentru a diagnostica lucrarea. A coborât rezemându-se pe spate și coate și a ieșit găfâind, fără soluții.

Șitarii

Pentru învelitoare, ne-am înțeles cu trei șitari argeșeni, vâtaful de peste 80 de ani cu două ajutoare trecute de 70. Nu ne-au lăsat să îi urmăm sus pe casă, nu ne-au dat explicații, au acoperit cu o tăcere obstinată ciocănitul a 400 de mp de șită în timp ce uceniceam de jos, din priviri. Astăzi, doi dintre ei s-au mutat la cele veșnice, care nu au nevoie de reparații, iar al treilea continuă să bată șita fără ucenici și fără să știe să o producă.

Au trecut prin șantierul nostru și renumiții meșteri maramureșeni, recomandați de muzeele satului. Au venit foarte puțin pentru o școală, au venit pentru o lucrare care trebuia rentabilizată optim, așadar îndeplinită eficient în timpul cel mai scurt. În planul lor nu am găsit cea mai mică

disponibilitate pentru interogație și dezbateră. Nu ne-am sfătuit, pentru că știau deja cum și ce trebuia făcut. Purtau cu ei o stinsă autoritate patriarhală sătească și de breaslă, ridicolă prin inadecvare. Aveam nevoie de abilitatea lor pentru o arhitectură nouă cu lemn, pentru o demonstrație de inteligență și frumusețe structurală. Nu erau aici pentru a re-înveli Bârsana.

Tinichigii

Asemeni meșteșugului lor, sunt uzați, ieșiți din modă. Obosiți, blazați, marcați de injustițiile vieții și conduși de convingerea că lucrurile nu pot fi decât într-un singur fel – așa cum au îndoit ei tabla o viață. Dacă întâlnesc un jgheab nou, altfel, sunt aproape siguri fie că e greșit, fie că el nu există. Pentru o astfel de himeră, m-au însărcinat cu procurarea a 3 kg de cositor. După câteva întâlniri edificatoare cu privirile comercianților am realizat anacronismul și proporțiile lui: era ca și cum aș fi vrut să cumpăr de la supermarket nu unul, ci trei fiare de călcat cu cărbuni.

Zidarii

În 2009, în timpul șantierului casei de pământ, singurul perete cu abateri semnificative de la verticală a fost realizat în pripă de zidarul ocazional din sat.

În vara aceasta am căutat în cele mai apropiate sate un meșter cu care să ridicăm o sobă cu plite de fontă, din cărămidă și mortar din pământ, pentru bucătăria campusului. În Zărnești sunt trei sobari. Pe primul nu l-am găsit niciodată acasă, după mai multe încercări ne-a răspuns la telefon indiferent, ușor deranjat: turna o placă din beton armat în Pitești, la o lucrare care îl imobiliza încă cel puțin o lună. Nu, nu avea nici o după-amiază liberă pentru o sobă la el în sat. Și în nici un caz pentru o sobă din cărămidă și pământ. Am recunoscut în cuvintele lui răspunsul implacabil, unicul, pe care aveam să îl primim pe mai multe voci. Al doilea meșter local nu a dat semne vitale timp de mai multe săptămâni de căutare, în ciuda mărturiilor vecinilor lui. Al treilea, tot la telefon, ne-a asigurat că se eliberează sigur spre iarnă, dat fiind un angajament draconic

în plaja cu gresie și lambriuri. Sobarul din Bohari e plecat la lucru în Spania. Oamenii spun însă că mai e cineva, „un meseriaș bătrân”, în sus pe vale, care știe tainele sobăriei. Când am ajuns la el, era plecat să păzească porumbul de consăteni. Ne-a întâmpinat sibilinic o femeie în fața porții din țevă sudată, avertizându-ne că cel așteptat nu lucrează decât cu teracotă. A apărut un bărbat în puterea vârstei, cu trăsături și echipament de matrișer. Aproape că ne-a făcut să ne fie rușine că ne dorim o sobă tencuită cu pământ, din mortar efemer, e migălos și mai ales „nu se mai face”. Nu, nici vorbă să treacă valea până în poiana noastră unde îl așteaptă învățaței dornici de meșteșug. Nu are decât lucrări serioase, cu teracotă și adezivi, peste munți, în vile. Și, de fapt, își amintește că nu a făcut în viața lui așa ceva.

În sfârșit, cineva și-a construit o sobă cu un meșter din Mușătești. Îl sunăm și vine să vadă locul. E surprins, îi place. Se minunează de studenții arhitecți care își petrec aici vara muncind. Tocmim lucrarea, facem calcule, stabilim ziua. Nu l-am mai văzut niciodată.

Acum 8 ani, credeam că o parte semnificativă din șansa Școlii de la Bunești sunt meșterii încă vii, încă apți de meșteșug autentic. Nu neg existența lor, însă am căpătat între timp conștiința caracterului lor excepțional și a fenomenului rar și pe care îl reprezintă. Cei mai mulți sunt, asemeni satului contemporan, un produs de improvizație. Nu mai aștept întâlniri memorabile cu meșteri aureolați de timp și de cumințenia lucrului făcut ca pentru Dumnezeu, prin care să se reveleze inteligența materiei. Îmi doresc meșteri care nu știu totul, care vor să învețe, care au timp pentru învățare, cărora le place să învețe. Care sunt curioși să știe cum și când se tăia lemnul din pădure și cum din el se făceau case monumentale prin detaliu, solemne prin simplitate. Nu meșteri care ar ști toate acestea, dar trăiesc sub învelitori din tablă verde ondulantă.

❶ Ana-Maria Goilav este arhitect, doctor în arhitectură, lector al Universității de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, co-înițiator al Școlii de la Bunești, un proiect interdisciplinar de arte liberale și arhitectură. Procupări atât în proiectare, cât și în cercetare, în special în arhitectura eclezială și în arhitectura rurală contemporană.

Marius Șoflete

STRUCTURI DIN LEMN

„Lemnul arde, lemnul scârțâie, lemnul putrezește, lemnul nu este rezistent la cutremur” sunt cele mai des întâlnite argumente atunci când vorbim despre construcțiile din lemn cu cei din jur, cu alți specialiști în domeniu, cu beneficiari sau cu constructori...și totuși în atât în România, cât și în întreaga lume avem nenumărate exemple de construcții din lemn care au o vechime considerabilă (de la 100 la 400 de ani, de la șuri și case țărănești la biserici din lemn, șarpante și clădiri publice) și care au rezistat de-a lungul timpului și s-au comportat ireproșabil.

În învățământul universitar de specialitate din România se pune foarte puțin accent pe construcțiile din lemn, acesta fiind tratat cu superficialitate, în detrimentul construcțiilor clasice – beton, cărămidă, metal, iar pe partea practică s-au pierdut și școlile profesionale care pregăteau oameni calificați în domeniu – meșteri dulgheri și tâmplari, ceea ce a scăzut încrederea pieței în lucrări de calitate și mai ales în lemn... și așa ușor, ușor, ne-am pierdut îndemânarea în a gestiona acest material minunat. Totodată, în România, asistăm în prezent la o mare criză la nivelul exploatărilor forestiere abuzive și a utilizării iraționale a lemnului, în mare parte datorată exporturilor ridicate de material lemnos brut către țări din Orient și Asia, la prețuri reduse. În acest context, România este exclusiv o țară exportatoare de materie primă, nu și exportatoare de valoare adăugată sau produs finit cu cost ridicat cum sunt Germania, Austria, Elveția, Norvegia, în care sectorul construcțiilor este dominat de lemn. Exemplu concret: noi exportăm lemnul cu 120-150 Euro/mc ca materie brută sau semiprosesată, pe când în Europa de Vest lemnul se exportă cu 300 de euro/mc semiprosesat și 500 Euro/mc procesat/produs finit. Din 500 euro/mc îți permiți să reinvestești 50 de euro (10%) pentru reîmpădurire și exploatare durabilă, dar din 150 euro/mc nu prea ai ce face cu cei 10% = 15 euro pentru reîmpădurire.

Am vrut ca împreună, prin acest curs, să câștigăm încredere în construcțiile din lemn, să înțelegem mai bine materialul, cu avantajele și dezavantajele lui, cu mituri și realități, și să infuzăm astfel o siguranță mai mare în a proiecta și executa construcții cu și pe bază de lemn.

Am încercat să parcurg cât mai multe aspecte teoretice precum noțiuni elementare despre forțe și acțiuni în construcții, din care putem înțelege mai bine comportarea unei structuri și unde anume lemnul poate lucra eficient, o scurtă comparație a lemnului cu celelalte materiale uzuale de construcții, lemnul ca material în general, cu proprietăți fizice, chimice, biologice, mecanice, microstructură și macrostructură, mod de creștere și formare (utile mai ales în stăpânirea și gestionarea dezavantajelor), umiditatea lemnului, clasificarea acestuia după esențe, specii, densități, rezistențe, proprietăți termice etc.

Doxar Grup este unul din cei mai prestigioși producători de structuri din lemn și case prefabricate din România, cu sediul în Gura Humorului.

Pe lângă producția în sine, oferă și suport tehnic pentru clienți, servicii de detaliere folosind software-ul pentru construcții din lemn SEMA, RoofCon și software-ul DDX pentru ferestre, uși și pentru proiectarea scârilor.

Doxar Grup produce și livrează case montate, kit-uri de case, structuri de șarpante tradiționale din lemn masiv sau stratificat, șarpante industriale din ferme cu plăci multicui, elemente pentru pardoseli, uși și ferestre, terase și scări.

Doxar are o echipă de profesioniști experimentați, care utilizează tehnologie adecvată: un centru cu comandă numerică Hundegger K2i, un centru cu comandă numerică UNITEAM SPRINT în 5 axe interpolate pentru uși, ferestre și scări. Capacitatea de producție anuală este de circa 20.000 m² de structuri de lemn, 10.000 m² de case de lemn, 4.000 m² de uși și ferestre.

Produsele Doxar sunt conforme atât standardelor țărilor europene, cât și celor scandinave. Exploatarea și industrializarea lemnului se bazează pe principiile gestionării durabile a pădurilor, iar relația bună pe termen lung cu furnizorii asigură materie primă de calitate.

Doxar Grup sprijină programul pilot de pregătire profesională al Filialei București a OAR în dorința de a crește calitatea proiectării de arhitectură. Doxar Grup a asigurat materialele necesare pentru demonstrația practică a cursului de structuri de lemn.

www.doxargrup.ro

După parcurgerea acestor elemente introductive, am analizat impactul asupra mediului și sustenabilitatea construirii cu lemn, de la amprenta de dioxid de carbon raportată la alte materiale de construcție, până la modul în care o pădure trebuie exploatată rațional și care sunt costurile reale ale gestionării responsabile ale acestei resurse.

Cursul a continuat apoi cu elemente punctuale ca utilitate în proiectare, respectiv tipuri de lemn folosit, tipuri de structuri din lemn, clasificare, forme specifice, denumiri, exemplificări, inclusiv cu analize comparative de eficiență-consum-cost, îmbinări specifice pentru construcțiile cu lemn, care contribuie semnificativ pe conlucrarea arhitectură-structură, de la diverși conectori la adezivi; comportarea la foc a construcțiilor din lemn, cu metode de calcul și prevenire; comportarea la seism a construcțiilor din lemn, calcul și exemplificare; fizica construcțiilor din lemn – transfer de vapori, etanșeitate, acustică și fonoizolare; durabilitate, tratamente, comportare în timp. Pentru că vorbim de proiectare, am încercat de asemenea să centralizăm și să parcurg succint și o serie de standarde și normative de proiectare specifice, atât din țară, cât și din străinătate, precum și o serie de portaluri și site-uri de unde se pot accesa informații valoroase pentru proiectare.

Deoarece până acum am avut șansa să mă implic atât în proiectare, cât și în execuția unor proiecte inovative sau pilot în România, am inclus în prezentare și o serie de studii de caz pe proiecte concrete, executate, cu analiza soluției tehnice și a observațiilor din timpul execuției (greșeli, erori), cu analize cost-beneficiu și tehnico-economice.

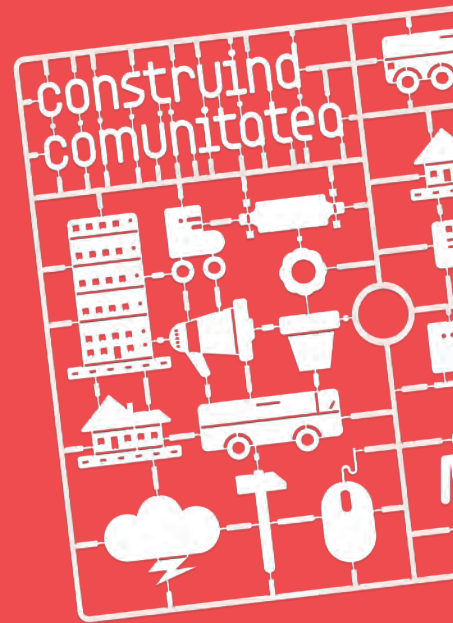
Cursul s-a încheiat cu o parte practică, în cadrul căreia am realizat o machetă de casă cu stratificațiile aferente unei case uzuale (planșeu, pereți, acoperiș) în care cunoștințele teoretice au putut fi fundamentate, iar materialele utilizate au putut fi folosite mai bine.

Personal, mi-aș fi dorit să mai tratez o serie de subiecte și să extind cursul, însă cele 8 ore nu ar fi fost de ajuns, și le mulțumesc celor 15 cursanți atât pentru răbdarea și atenția acordată, cât și pentru interesul și feedbackul pozitiv asupra informațiilor noi dobândite și îmi doresc ca cei care participă în continuare la acest curs:

- să înțeleagă și să stăpânească detaliile tehnice specifice proiectării și implementării construcțiilor din lemn;
- să identifice avantajele și să știe să gestioneze dezavantajele utilizării ca material de construcție și finisaj;
- să înțeleagă impactul economic local al utilizării lemnului și relația dintre economie și dezvoltarea durabilă a resurselor forestiere;
- să înțeleagă conceptul de sustenabilitate și relația cu direcțiile de proiectare date de Uniunea Europeană (Directiva 2020);
- să identifice nevoile clienților în construcții și să contribuie la creșterea credibilității utilizării lemnului ca material de construcție pe piața românească.

Vlad Gaivoronschi

CÂTEVA GÂNDURI LEGATE DE ANUALA DE ARHITECTURĂ BUCUREȘTEANĂ 2015

Desigur că pentru membrii filialei București a O.A.R. a fost o noutate să aibă parte de un juriu exclusiv românesc și, cu excepția lui Costea Hariton, unul „atât de provincial”, respectiv Ildiko Mitru de la Baia Mare, Horațiu Șerban Răcășan de la Cluj, Daniel Vișan de la Iași plus subsemnatul din Timișoara. Pentru mine a fost la rândul meu o noutate să fiu Președinte al unui juriu la acest nivel și sper că m-am achitat onorabil de misiune. Am putut compara această experiență cu cea din toamna anului 2013, când am participat în cadrul juriului internațional la selectarea lucrărilor pentru cele două locații ale României la Bienala de la Veneția. Nu a fost cu nimic mai prejos ceea ce s-a petrecut acum.

Pe toți ne-au copleșit numărul mare de secțiuni și de lucrări ce au trebuit evaluate și clasificate.

A fost un pic prea mult ca același juriu să hotărască nominalizările și premiile pentru toate secțiunile. După cum se știe, în situații similare au existat jurii diferite pe arhitectură, restaurare, design interior etc. În cazul Anualei O.A.R. București, doar publicațiile au avut parte de un juriu diferit.

Așa cum am afirmat la festivitatea de decernare a nominalizărilor și premiilor, cu toții am considerat că cel puțin două lucrări de excelență, din păcate, au lipsit din concurs, Restaurarea Casei Ion Mincu – Sediul O.A.R. Național și Biserica Ortodoxă de la Alba Iulia, realizate de două figuri emblematice ale

arhitecturii românești contemporane, Șerban Sturza și Dorin Ștefan.

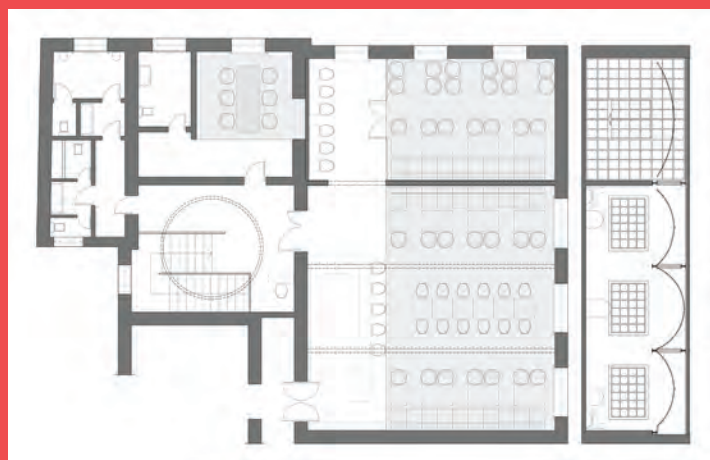
Același lucru îl pot acum afirma și despre Regenerarea Teatrului Național, arhitect Romeo Belea. Dar cu toate acestea ne-au rămas destule de analizat și vizitat.

Am încercat să ținem cont de tema majoră a Anualei – „Construind comunitatea” – și de punctajul propus prin regulament. Proiectele și realizările prezentate care au întrunit aprecierile noastre au scos în evidență evantaiul complex și divers de situații în care practica profesiei de arhitect poate influența sau chiar construi comunități diverse. Unele au presupus chiar o dezvoltare activă a unor dispozitive și situații, mai ales în cadrul spațiului public, altele au presupus o empatizare cu actorii ai sferei private. Mediul social românesc se reformulează, își caută noi ghidaje, noi matrici de coagulare; acolo unde comunitățile sunt firave, rolul nostru trebuie să depășească evantaiul uzual al practicii profesiei, misiunile se înmulțesc, trebuie să fim proactivi, anticipativi, să jucăm roluri noi. Acolo unde comunitățile sunt puternice și conștiente de forța lor, capabile de a-și proiecta în viitor scopuri clar definite și teme program coerente, rolul nostru rămâne cel tradițional, dar la fel de important.

Indiferent de situație, a contribui benefic ca arhitecți în favoarea comunităților presupune o schimbare de atitudine, de model de practică a profesiei. Dincolo

p. 14-15, fotografie, plan parter și secțiune ale lucrării
Restaurant BERLIN (ALT SHIFT)

de exercițiile de limbaj fotogenic, abordările nu pot ocoli multitudinea de factori ce influențează calitatea vieții, precum cei de integrare armonioasă în peisajul urban/rural, cei ecologici, economici, funcționali și de fiabilitate, tehnici, socio-culturali etc.

Criteriile propuse de către organizatori au stat la baza jurizării lucrărilor pentru majoritatea secțiunilor. Pentru arhitecturile temporare, participative, și acțiunile civice, atât contextualizarea, cât și aspectele legate de creativitate, sustenabilitate au căpătat valențe noi, impactul social, educativ al acestora devenind precumpănitor.

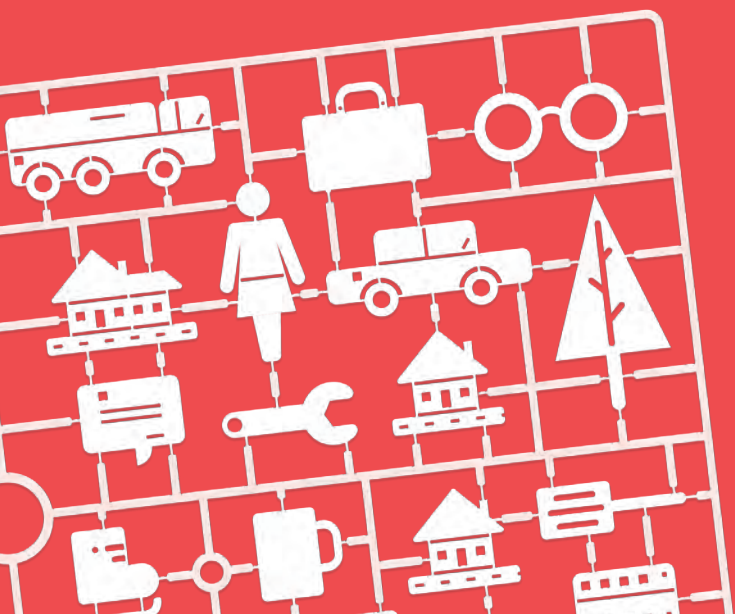
Secțiunea fotografie de arhitectură a fost un domeniu distinct. Aici am resimțit absența unui juriu competent pe această direcție, dar sper că nu am greșit prea mult. Componenta artistică, poetică, a lucrărilor a fost cea definitorie.

Procedura de jurizare a fost una obișnuită, fiecare membru al juriului a analizat într-o primă etapă lucrările în format digital și și-a stabilit o ierarhie pe secțiuni. O a doua etapă a fost aceea a confruntării opțiunilor fiecăruia, a dezbaterilor în fața panourilor după o clarificare prealabilă a criteriilor și stabilirea unui mod de notare comun.

Pentru fiecare secțiune au rezultat câte un număr de trei opțiuni într-o ordine ierarhică, rezultând astfel nominalizările.

Într-o a treia etapă au fost vizitate la fața locului lucrările care au fost considerate ca fiind necesar a fi analizate mai în detaliu. Vizitele au fost clarificatoare, uneori reliefând defecte, dar și calități pe care imaginile fotografice fie le ascund, fie nu reușesc să le surprindă pe deplin.

A patra etapă a însemnat reluarea tuturor punctajelor definite anterior și alegerea prin vot unanim a premiilor. Nu ne-a fost deloc ușor, mai ales în lipsa unei asistențe susținute pe partea de secretariat. Nu am mai făcut de mulți, mulți ani noapte aproape albă niciunul din noi, dar acum s-a impus acest efort pentru a putea fi punctuali și exacti în după-masa festivă la Grădina Casei Universitarilor.

Lucrările prezentate ne-au surprins de multe ori într-un mod foarte plăcut. În ceea ce mă privește, cea mai mare bucurie am avut-o față de de secțiunea destinată locuințelor individuale.

Acesta este domeniul care de 25 de ani ne-a modificat cel mai mult peisajul, a constituit majoritatea comenzii de proiectare de arhitectură și constituie de cele mai multe ori piatra de încercare pentru birourile tinere. În acest context, cele două lucrări premiate,

„O casă la țară”, autori: Ene + Ene Arhitectura, arh. Mihai Ene, arh. Adela Ene și „CHE: Casa în standard pasiv”, autori: Tecto Arhitectura, arh. Sergiu Petrea, arh. Cristina Petrea, colaboratori: arh. Sabrina Ene, arh. Sebastian Burcoveanu s-au impus fără rival. Mai ales prima, pentru mine a fost o surpriză deosebită, caracterul atemporal, arhetipal, al casei de vacanță, atmosfera, materialitatea și integrarea sa armonioasă în peisaj au distins-o în mod deosebit.

”Amintindu-ne de regulile unor abordări de tip „regionalism critic”, lecția elegantă dincolo de mode este un asamblaj simplu de spațiu centralizat ascendent și un spațiu intermediar ce negociază fericit cu peisajul. Tradiția unei arhitecturi românești este reinventată/regăsită, fără a se apela la pastişe facile.” citez din raportul nostru de la finalul jurizării.

Pentru secțiunea destinată locuirii colective, cât și pentru cea destinată arhitecturii socio-culturale, vizitele la fața locului au fost elocvente, la fel și pentru realizările de design interior. Mi-au plăcut în mod deosebit „Imobilul locuințe cu trei apartamente, București”, autori: Graphic Studio, arh. Dragoș Perju, arh. Remus Hârșan, arh. Karoly Nemeș, colaboratori: Ana Maria Popa, Mihai Terzi și regenerarea bătrânului restaurant BERLIN (ALT SHIFT), autori: LAMA ARHITECTURA, arh. Dan Enache, arh. Călin Radu, arh. Ovidiu Popan, arh. Radu Malașincu.

Imobilul de locuințe, o inserție între calcane, integrată în mod fericit atmosferei și siluetei străzii tipice pentru un București plin de farmec cu cele trei apartamente juxtapuse definind un gen de locuire la granița

dintre locuirea individuală și cea colectivă s-a dovedit o surpriză deosebită.

„Eleganța detaliilor simple, finețea dezvoltării pe verticală cu preluarea cornişelor existente, terasele cu vederi deosebite la diferite cote și calitatea deosebită a apartamentelor în condițiile unui preț pe mp. de investiție reținut au impresionat.” – citez din raportul nostru, la care nu pot să nu amintesc despre aprecierile deosebite ale clienței arhitecților cu privire la calitatea deosebită a serviciilor prestate de către aceștia.

Pe de altă parte, restaurantul Berlin ne-a fermecat pe toți: „deja integrat în viața Bucureștiului de o bună bucată de vreme, a renăscut și se oferă proaspăt publicului cu o nouă imagine în care remarci fluența spațiilor, diversitatea lor, un dialog prietenos între vechi și nou, interior și exterior, autentic și artificial între brutal și suav, toate bine dozate să creeze o atmosferă vivace, plină de energie, consumată cu voluptate de tineri alături de cei maturi.” (raportul juriului).

Pentru secțiunea Design de obiect s-a impus “Cutia cu ’89”, autori: Studio BASAR, arh. Cristian Daniel Borcan, arh. Alex Axinte, arh. George Marinescu, arh. Maria Darla Oancea. Citez din raportul nostru: „Prin conținut, cutia mobilă se adresează în primul rând memoriei, dar are și un rol informativ. În același timp, acest tip de mobilier mobil oferă multiple posibilități de utilizare în spațiul public urban.”

Clubul „Stejarilor”, autori: Coljado Collins - concept preliminar, West Group Architecture - concept, PT, DDE, arh. Adrian Cristescu, arh. Sorin Ciomârțan, s-a impus în urma vizitei la fața locului și a surprinderii întregului său potențial social cu activități intense desfășurate în spațiile destinate sportului. „A fost apreciat proiectul în contextul complexității temei-program și a constrângerilor inerente, integrarea acestuia în cadrul natural, încercarea unei arhitecturi topologice de tip „landscape”, cu terasa unduită înverzită.” (raportul juriului). Așa cum am spus-o și atunci, probabil că un alt juriu, mai tânăr și mai de stânga, ar fi preferat să nu premieze această lucrare. Noi

construind comunitatea

ne-am asumat această opțiune datorită profesionalismului și nu în ultimul rând datorită capacității celor doi arhitecți de a continua și metamorfoza un concept pornit înaintea lor.

Secțiunea Restaurare a avut ca laureat realizarea „Cărturești Carusel”, autori: Capitel Avangarde, arh. Georgeta Gabrea, arh. Venera Trișnevschi, arh. Cristina Sârbu, arh. Cristina Răchitan-Gabrea, colaboratori: Pop&Asociații, AGISFOR, SQUARE ONE. Nominalizată și la secțiunea Design interior pentru stratul/scenografia ulterioară restaurării (autori SQUARE ONE), premiul datorează mult acestui „strat”, lucrarea convingându-ne probabil în bună măsură datorită caracterului său de spațiu public, scenografic, foarte animat (am participat în iunie la un vernisaj acolo, am putut să-i cântăresc valențele în acest sens). „Lucrarea a urmat etapele unei lucrări de restaurare, studii preliminare care argumentează intervențiile propuse, lucrări de consolidare obligatorii, impuse de starea clădirii edificată în a doua jumătate a sec. al XIX-lea, cu intervenții succesive realizate de proprietari, selectarea pentru conservare a elementelor ce conferă valoare și personalitate edificiului, eliminarea intervențiilor parazitare și abordarea curajoasă, în limitele admise, a spațiului interior pentru reînvierea unei clădiri reprezentative pentru strada Lipscani, implicit a zonei istorice protejate. Am punctat totodată destinația nouă conferită clădirii, spațiu comercial-educativ, un brand deja confirmat, intrat în viața comunității.” (citez din raportul juriului).

Pentru lucrările din cadrul secțiunii regenerare, în urma vizitării s-a impus

Simbio Kitchen&Bar, autori SYAA, arh. Eliza Yokina, arh. Elena Plopeanu, arh. Cosmin Anghelache. Citez din raportul nostru: „Dintre lucrările prezentate la secțiunea de reabilitare, conversie juriul a ales pentru premiere, din cele 6 prezentate, cea care s-a remarcat prin implicarea totală cu talent și pricepere a echipei în întregul proces de elaborare conceptuală și materializarea acesteia, demers care a dus la o evidentă reușită. ”O casă liniștită, întunecată, cu sobe afumate și oglinzi palide” care adăposteau obosea o familie a devenit un bar și restaurant deschis publicului, care se poate bucura de un spațiu interior și exterior plin de rafinament și armonie. Obiecte banale din casa veche își regăsesc locul în noua scenografie creată, alături de ornamentele originale conservate, care juxtapuse artefactelor lumii contemporane se potentează reciproc într-o simbioză perfectă. Lucrarea este rodul întâlnirii fericite a arhitecților cu un beneficiar care le-a acordat încredere totală și care au confirmat așteptările acestuia.”

Arhitecturile temporare au avut ca laureat „Expoziția Connected – Despre viitor, orașe și oameni.”, autori: Asociația Zeppelin, Modulab, IDZ Architectura, arh. Ștefan Ghenciulescu, arh. Cosmina Goagea, arh. Constantin Goagea, colaboratori: Ileana Calen, Paul Popescu, Matei Popescu, art. Ionuț Anton, art. Dana Tănase, Ana Cărlan, Andreea Vrabie, Adelina Elena Albu, Diana Bejan, Sonia Lascu, Anastasia David, Diana Bădoiu, Horia Vâlceanu, Cornelia Turic, Robert Jugănanu, Ștefan Păvăluță, Mihai Barbu, Ilie Vasile, Adrian Dobra. Citez din nou din raportul nostru: „O expoziție simultană-interactivă în patru orașe, care propune un contact social între cetățenii Europei, o rețea de colaborări, comunicare și principii comune, adaptate contextelor locale, s-a dovedit a fi o

acțiune extrem de creativă și memorabilă.”

Un premiu deosebit de important consider că a fost acela acordat în cadrul secțiunii Arhitecturi participative și Acțiuni Civice, o secțiune nouă – cea mai legată de tema întregii Anuale, „Construind comunitatea”. Proiectul „DE-A Arhitectura”, autori: Asociația DE-a Arhitectura, arh. Mina Sava, arh. Vera Marin, arh. Eliza Yokina, arh. Miruna Grigorescu, arh. Corina Croitoru, arh. Claudia Pamfil, arh. Veronica Sava, arh. Cătălina Ulrich a întrunit de departe sufragiile noastre pentru generozitatea sa, importanța sa uriașă la scara întregii țări, fiind unul dintre cele mai remarcabile eforturi pe care breasla noastră le-a oferit și o face în continuare societății românești, pentru „-modul în care se înscrie organic în strategia O.A.R. pentru promovarea arhitecturii în România și diseminarea conceptului de calitate a vieții - completează într-un mod inteligent și plăcut un mare gol existent în sistemul de educație oficial, de curând introducând chiar în curricula opțională un modul de învățământ la nivel național - furnizează un proces continuu de educare alternativă a copiilor (și nu numai) - proces adaptat/îmbunătățit/extins an de an de la nivel local la nivel național. -rezultatele obținute, printr-o preocupare constantă și o muncă continuă în vederea creșterii unor generații capabile să știe să aleagă și să-și înțeleagă locul și comunitatea.” (citată din raportul nostru)

”Proiectul de construire comunitară în Gârla Mare”- autor Asociația Arhipera, dr.arh. Lorin Nicolae, arh. Catalin Caragea, arh. Andrei Ardeleanu, arh. Anca Rusu, stud. arh. Andrei Coman, stud. arh. Anca Crețu, stud. arh. Irina Scobiola, stud. arh. Beatrice Mares, stud. arh. Răzvan Dragomir, stud. arh. Ana Ivan Gurzu, stud. arh. Iasmin Asan, stud. arh. Maria Ghement a obținut două premii pe deplin meritate,

p. 16-17, fotografii ale lucrării Restaurant BERLIN (ALT SHIFT)

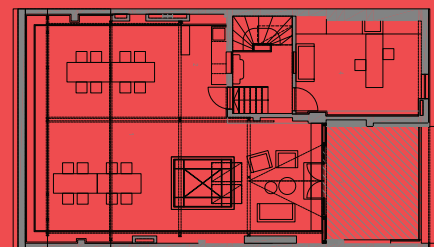
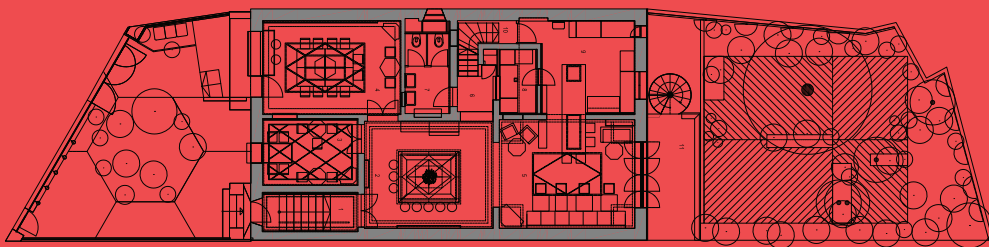
O CASĂ LA ȚARĂ

Unul dintre principalele obiective propuse, și probabil cel mai dificil, a fost imaginarea unui obiect arhitectural care să nu altereze calmul vizual al contextului său. Această dorință a influențat toate deciziile majore - tipologie, volumetrie, proporții, materiale sau tehnologie.

O casă de vacanță ar trebui să apropie membrii familiei și eventualii lor oaspeți, conducând la un tip de interacțiune umană pe care viața contemporană cu greu o mai permite. Am încercat să o obținem acest lucru printr-o reinterpretare a unei tipologii spațiale arhetipale de casă: locuința primitivă cu mai multe celule individuale adunate în jurul unui spațiu principal acoperit cu șarpantă și cu o vatră deschisă către cer. O încăpere centrală care focalizează toate energiile și activitățile, înconjurată de un inel de spații secundare ce oferă intimitate. Unul dintre aceste spații perimetrice este o terasă acoperită, cu deschidere către peisaj.

Autori:
arh. Mihai Ene, arh. Adela Ene
ENE+ENE ARHITECTURĂ
Colaboratori:
structură - ing. Gabriel Nețoiu
fotografii - arh. Radu Malașincu

p. 16-17, fotografiile și planurile ale lucrării SIMBIO Kitchen and Bar - Reabilitare și amenajare interioară.

cel al secțiunii „Arhitectura neconstruită, Proiecte neconstruite” și al Grupului Rural al O.A.R. Înscriindu-se la rândul lui foarte bine în tema majoră a Anualei, proiectul s-a dovedit “un demers împlinit prin care o comunitate extrem de săracă beneficiind de aportul substanțial al unei echipe de arhitecți (și nu numai) responsabili ce au reușit: - să-și îmbunătățească condițiile de trai - să învețe o meserie care să le aducă un venit stabil, - să devină conștienți de ce pot face pentru ei (familie), pentru cei din jur (comunitate) și pentru un trai demn,- să folosească în mod adecvat resursele pe care le aveau la dispoziție,- să devină creativi (din nevoie) cu ce își pot permite, să achiziționeze/să facă schimb.” (citât din raportul lui Horațiu Șerban Răcășan, responsabil al Grupului de lucru al O.A.R., însușit de juriu)

Secțiunea proiectelor de diplomă ne-a pus certe probleme datorată numărului mare de proiecte și diversității lor, proiecte ce au vizat noi piste de cercetare în arhitectură sau care au abordat problema reincluziunii sociale sau cea a

revalorizării patrimoniului prin prisma comandamentelor sec. XXI. Am avut opțiuni diferite, poate și din cauză că activăm în învățământ doar o parte, dar cu atât mai mult, păreriile celor „din afară” au fost pertinente. Am votat toți pentru cel ce a luat și premiul, respectiv „Ateliere de meșteșuguri tradiționale – conacul Neamțu”, sat Olari, jud. Olt, autor: arh. stag. Alexandra Sinitaru, îndrumător: lect. dr. arh. Dorin Adam Ștefan. Citez din raportul nostru: “prin demersul său de resuscitare a patrimoniului local valoros, prin care reușește de asemenea o reactivare pe mai multe direcții a locului, a meșteșugarilor locului, oferindu-i în același timp resursele necesare fructificării, în timp, a cunoașterii și materialelor locului. Inserția premiată propune o abordare contextuală de excepție cu valențe estetice evidente dar și social-economice - de relansare a ocupațiilor tradiționale, ca resursă de dezvoltare durabilă. Atitudinea acestui proiect se înscrie în mod absolut în tema majoră a acestei Anuale având, în același timp, vocație de model pentru intervenții sau abordări ale conacelor

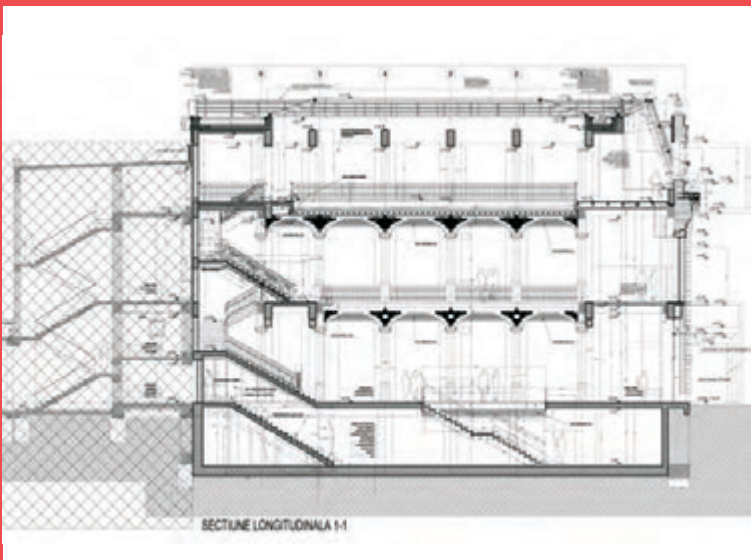
din mediul rural din zona respectivă și nu numai. Nu în ultimul rând, un atu important al acestui proiect este modul de (re)prezentare al proiectului ca suport al ideilor susținute, care a reușit să transpună juriul în atmosfera locală și să ne inducă o stare ce a înlesnit perceperea intențiilor acestui demers.”

În final, doresc să relev bucuria de a fi putut premia un proiect strategic pentru spațiul public bucureștean. La secțiunea „Spațiu public”, proiectele din concurs nu ne-au convins, în schimb am hotărât ca un proiect de la secțiunea „Arhitectura neconstruită/Proiecte neconstruite”, respectiv „Pasarela Velo Pietonală – Conexiune Parcul Tineretului cu Parcul Carol I”, autori: S.C. Metspace S.R.L., arh. Irina Căjvaneanu, arh. Horia Bejan, arh. Sebastian Cucu, arh. Cristina Neagu, arh. Vlad Podoleanu să fie premiat la această secțiune. Având și ocazia de a parcurge rapid amplasamentul, am înțeles potențialul conexiunii Parcului Tineretului cu Parcul Carol I, ca o propunere cu un puternic

impact urban care ar putea genera atât fluidizarea circulației publicului între cele doua zone de agrement, cât și pe cea a locatarilor riverani. Sunt puse în valoare ambele parcuri, sunt oferite locuri de parcare și se generează astfel un proiect important pentru București.

Doresc să felicit organizatorii Anualei bucureștene pentru curajul de a fi schimbat conținutul și formele de manifestare ale evenimentului. Ne-au impresionat caracterul neașteptat și plin de farmec al expoziției lucrărilor din grădina în pofida rafalelor de ploaie, generozitatea temei majore, precum și bogăția de evenimente constituind de fapt miezul Anualei. Timișoara, Sept. 2015

i Vlad Gaivoronschi este arhitect, profesor la Facultatea de Arhitectură din Timișoara, Președinte al OAR Filiala Timiș; Președinte al Juriului Anualei de Arhitectură din 2015.

Librăria Cărturești Carusel, imagini și secțiune

Florian Stanciu

EFFECTUL POTEMKIN

E lipsit cu totul de tact și minimă precauție și suspans stilistic de a deconspira din capul locului intenția retorică a titlului de mai sus: vă reamintesc, sau poate nu știți (cum a fost cazul meu), dar în lunga călătorie a Ecaterinei a II-a a Rusiei din 1787 înspre Crimeea recuperată, împărăteasa avea să constate cu satisfacție frenetică prosperitate a localităților prin care trecea. Poate știa, ceea ce ar face lucrurile chiar mai interesante, dar de eradicarea subită a endemiceii sărăcii se ocupase contele Potemkin ce, prin ingenioase, mobile construcții din carton pictate și soldați costumați în veseli țărani, reușise să întrețină, în lunga călătorie, petrecându-le dintr-un sat în altul, necesara iluzie.

Trecute vremuri, așadar, când arhitecții, minorii, zgribuliți în spații sărace și neștiute, reușeau, din succesive filtre și asceze, să extragă și să sărbătorească, discret, printr-un mic bulgăr, aurul excepției. Mai recent, minorii și-au resimțit exclusivitatea dată de lunga solitudine, concentrare, limpezire și sacrificiu de sine ca pe o povară și, vinovați, au părăsit treptat incintele separării lor și au cerut, cu gândul nobil al împărtășirii cu ceilalți, neștiind aproape, cu elanul despovăririi, încuviințarea și binecuvântarea celorlalți, ei, majoritarii. Anuala vrea să fie populară și, înainte

ca anul viitor să se sărbătorească direct în stradă într-un elan de abandon voluntar în îmbrățișarea criteriilor vast împărtășite, Anuala din anul acesta (2015) a mai zăbovit, intermediar, în grădina Casei Univesitarilor. Micul bulgăr, mai micșorat parcă de data aceasta și, pentru a vedea ce se întâmplă acum trebuie, poate, să nu abuzăm de necesarele analogii cu ce a fost, ci să vedem, sagace, noul, incomparabilul situației, așadar, prin harul organizatorilor, bulgărul a suferit miracolul transmutației și multiplicării în aparent nesfârșite de mici porțioane ce, generos, au fost împărțite aproape

tuturor. Surprinzător, carența edificării, resimțită cotidian de toți, în mâinile Anualei își descoperă o nesperată îmbelșugare și astfel, printr-o evaluare pozitivă, ea, carența, dispusă strategic pe aleile judicios întortocheate, se dovedește a fi, în fapt, un bilanț bogat. Căci așa cum, în fotografiile alb negru, învățătoarele severe în halat, dominând o clasă de copii cu mâinile la spate, concedează, la sfârșitul anului, să dea ne-democratic numai un singur premiu I, învederând inegalitatea dată de talent și abnegație și tot așa cum mai târziu, color, coloane întregi de copii așteptau la rând pentru a-și lua același premiu întâi, de astă dată multiplicat miraculos, numai pentru că a fi elev este deja premiabil, tot așa nu mai puțin de 15 secțiuni ale anualei, 15 bucățele de competențe, au fost puse în joc și au deschis spectacolul epuizant al gratificării pozitive.

Căci, a fi competent în ceva, într-una din cele multe secții, te face deja eligibil, cam aceasta ar fi irezistibila invitație adresată tuturor. Incomparabilul pe care-l căutăm este, în cazul de acum, al acestor anuale, un nu cu totul, un nu încă, incompletitudinea, jumătatea drumului.

Dar totul este pornit. Dacă scrisul a subminat înscrisul în suflet, tiparul imaginea edificatoare de pe corpul catedralei, tot așa, dramatizând și grăbind puțin analogia, Construirea Comunității (tema anualei) evacuează, subtil, Autorul. Cu alte cuvinte, acea iritantă autonomie, solipsismul, neîncadrabilul, dreptul la interioritate, luxul solitudinii, extravaganta elitistă. Deriziunea autorului se face prin crisparea eticizării și tezismului, căci cine (mai) poate rezista, azi, prestigiului comunității? Disciplina și sacrificiul de durată lasă locul accesului și achiziției imediate, în stilistica de chou-chou histrionic, iar Autorul face loc noului-vechi venit, un amestec irezistibil de voluntar-amator-activist.

Pierderea de nivel a Autorului (creatorul de obiect cum, depreciativ, se spune) s-a resimțit în chipul nepregnanței, a ștergerii irepresibile, a pierderii feței (poftim: obsolescenței), a deja trecerii dureroase pe care numai cei încă împătimiți o vor fi, neliniștit, trăit-o. Ea fost confirmată de opțiunile și deciziile haotice ale juriului ce a avut aerul că nu separă și distinge, ci gratifică egalitar, reușindu-i astfel nivelarea și media. Juriul a reușit să deconcentreze de câteva ori publicul în opțiunile sale punând pe același plan proiecte ce păreau de niveluri diferite (e greu să înțelegi că e vorba de același juriu care a decis și în privința "Stejarilor Country Club" – West Group Architecture, și în privința imobilului "Trei apartamente" – Graphic Studio), iar în cazul secției de Restaurare opțiunea pentru premiul întâi nu a fost numai o greșeală ci, în magnanimitatea ei, deja o performanță a juriului. E greu să găsești un fir al convingerii, un pricipiu interior, și mi s-a părut

că juriul, bonom, în aburul dens de sentimentalism și elan compasional ce cuprinsese grădina, a decis de la nivelul unei capitulări în fața unui nevăzut șantaj etic, asemeni învățătoarei-color ce-și refuza nota mică și excluderea ca fiind nedreaptă și socialmente stigmatizantă. Ei bine, juriul, capricios și copleșit, a mulțumit parcă pe aproape toată lumea, iar cei adumbriți că nu au fost citați în lunga listă a gratificării se pot consola că numai hazardul și coloratura momentului au făcut să nu fie pe râvnita listă. Desigur, autorii și operele vor mai fi așa cum știm noi că sunt și această Anuală, s-o spunem, nu a avut cea bună lucrare care să te ferească de a avea cea tresărare proastă ca în fața uneia nonșalant glumeț-ingenios-dezinhibitate, ci una tectonic redemptivă ca în fața evidenței-surprinzătoare, da, vor mai fi, nu este vorba aici de celebra Moarte a Autorului, ci de transfigurarea lui, iar profeția este că cine își va putea închipui că fără să-și atașeze proiectului semnele pedigrului și ale buneii extracții, adică, într-o ordine la alegere, onorabilele urban-comunitate-atelier-fabrik-public-împreună-dispozitiv-connected-sustenabil și multe altele, este un naiv și riscă să ruleze pe o pistă dezafectată.

Căci Incomparabilul ce-l căutăm și tot încercăm să-l definim, propriu Anualei, încă nu este dat nu de noianul excedat de secții comune, ci de cele două mai proaspete secții, Arhitectura temporară și Arhitectura participativă și acțiunii civice. Așadar, dacă strategii Anualei au vrut să fie subversivi cu propria anuală, adică cu cea parte a ei de Autori-creatori-de-obiect-belferi-prepotenți - stupizi - narcisiaci - individualiști-obsolete, atunci au reușit, emulația autentică a publicului (mai ales cel tânăr), prospețimea manifestă, acolo s-au realizat – în dreptul noilor secțiuni. De unde deruta juriului în fața gestului autodevorator al Anualei, de unde pasul următor, când va fi fost eliberat de magma autoratului, înspre stradă și spre îmbrățișarea colectivă izbăvitoare. Incomparabilul de primă instanță este că, asemeni originii sănătoase, tot așa a-ți atașa proiectului urgența salvării, sărăcia, în sfârșit, cele mai-sus enumerate îți asigură, din capul locului, un loc fruntaș eligibil și, mai ales, asemenea activistului ce acționează și este într-o permanentă urgență, dreptul necondiționat la neglijență și superficialitate. Astfel, lumea prezentă a fost invitată să-și exerseze ne-vederea a ceea ce se vede (vorbesc de Belciugatele) și, timorată, să celebreze extatic sufletul frumos, excelența etică a autorilor și tinerilor voluntari. Dar totuși, chiar dacă rândurile acestea sunt nedrepte și, poate, neinformate – ceea ce se poate, ignorante – cine știe? există totuși o exigență a lucrului bine făcut pe care nicio precaritate nu ți-o poate refuza și nici o excelență etică nu ți-o poate îngădui, și nici un inocent optimism nu-ți poate permite să o expui într-o Anuală, măcar pentru a feri juriul de a nu cădea în ispita excelenței etice...

Ceea ce irită nu este precaritatea, căci ea tocmai îndeamnă la un lucru simplu și direct, ci tocmai trădarea situației prin micile și irezistibilele chou-chou-ri de arhitectură adăugate corpului nobil al constrângerii. Cu adevărat cred că o Anuală izbutită ar trebui să stea, să mărturisească tensiunea tragică, de nerezolvat, dintre Loc și Înrdăcinare, Ființa, pe de o parte, Bodenlos, și preeminența ireductibilă a Chipului, pe de altă parte. Levinas vedea în Gagarin pe cel ce, pentru prima oară, ajutat de o tehnică nedamnată, părăsise Locul (Heidegger, "Gagarine et nous" – 1976). Și astfel, eliberat de greutatea apartenenței și a memoriei, a accidentalității și aderenței, în afara oricărui orizont („tout était ciel autour de lui, ou, plus exactement, tout était espace géométrique. Un homme existait dans l'absolu de l'espace homogène.") un chip ar fi putut străluci în absolutul ireductibilității sale. Levinas vede în tehnică posibilitatea de emancipare de gravitația Locului, neutralizarea exigențelor lui și fundalul neutru pe care chipul se poate profila. Locul și apartenența la el sunt sursa răului, sursă ce împarte lumea în autohtoni și străini, între aparținători și rejecțați.

Când Locul este părăsit, edificarea devine problematică și, dacă totuși există una, ea este una proprie nomadității, mobilității, dislocării programate, una a fobiei față de frontiere și a disprețului pentru proprietate (văzută ca imorală). Limitele greutății și portanței sunt transgresate și nulificate prin transparența delatoare ce înlocuiește difuzul și opacitatea, iar volatilul și provizoriul, vinovata tectonicitate și perenul. Efemerizarea, precarizarea, dreptul la Usus este revendicat împotriva proprietății în numele altissimei paupertas (franciscane) care tinde să fie sustrasă sferei dreptului. Orașul, locul ce nu este Loc, al emancipării, este doar un loc al folosirii și uzurii. Edificarea în fapt este una a non-edificării materiale, ci una a colonizării invazive a ceea ce este. Această noutate a emancipării de Loc, Bodenlos, expozeul Chipului, punctul cel mai avansat, adică activ și, din acest punct de vedere, cel mai responsabil, cu știința de carte, este la noi și în Anuală dat de cei de la Zeppelin și de StudioBasar, agenții principali ai desprinderii de Loc în sensul încercat mai sus. Chiar dacă ei o fac, dar nu știu. Dar asupra importanței și însemnătății a ceea ce ei fac nu poate fi vorba aici, deși discuția merită făcută.

Greutatea apăsătoare a Locului, cea în care cred, căci chipul fără loc nu este decât un chip interșanjabil, nu este unul cu adevărat prezent în Anuală. A locui, azi, se pare că nu poate depăși limitele designului infinit.

A medita azi asupra Locului și a emancipării de el este principala temă a lumii și, firește, a arhitecturii.

i Florian Stanciu este arhitect, șef de lucrări la Catedra Bazele Proiectării de Arhitectură, UAUIM București.

Șerban Țigănaș

CE S-A ÎNTÂMPLAT, CE SE ÎNTÂMPLĂ ȘI CE S-AR PUTEA ÎNTÂMPLA CU ARHITECTURA?

Trebuie să recunoaștem, chiar și cei mai conservatori dintre noi, că ceea ce s-a întâmplat cu profesia de arhitect și ceea ce se întâmplă cu construcțiile a căpătat o dinamică evidentă în ultimii ani. Putem avea aceeași reacție privind o clădire realizată în anii 90, ca pe cea pe care o avem în fața unui automobil din anii respectivi. Le vedem de multe ori evident depășite, aparținând unei perioade identificate, când problemele se puneau într-un anumit fel, care nu ne mai e specific astăzi. Doar câteva dintre ele par încă actuale și îți transmit ideea că nimic n-ar trebui schimbat.

Ceea ce e aproape sigur e că, dacă arhitecții din spatele construcției din anii '90 și cei cărora li se datorează proiecte de acum sunt în foarte multe cazuri aceiași, în cazul designului automobilelor discutăm cu o altă generație de creatori.

Ce s-a întâmplat cu profesia de arhitect? Mai întâi a avut loc o atomizare totală, de la o singură mare firmă care acoperea un teritoriu cu peste jumătate de milion de locuitori s-a ajuns la fiecare individ fiind o firmă "la purtător", gata să presteze un serviciu de proiectare în perfectă concurență cu angajatorul său de stat sau chiar privat, la care lucra, foarte bun pentru plata contribuțiilor sociale, pentru siguranță și mai ales ca sursă de clienți deturnați și luați acasă. Zeci și sute de arhitecți din România au jucat pe aceeași piață, fiind angajați simultan în mai multe firme (de stat și private) sau lucrând pentru cineva și în același timp pe cont propriu. A fost o înțelegere complet debilă a ceea ce înseamnă o profesie liberală. Conflictul de interese e evident atunci când practici o astfel de profesie simultan pe mai multe fronturi și totuși noi înșine nu vrem în mod clar să reglăm această situație, care ne face să nu ne putem calcula corect resursele necesare pentru a ne practica profesia. Natura continuă, chiar dacă cu intensificări și relaxări, a proceselor de proiectare și construire, face ca un arhitect care răspunde direct de un contract să nu poată să facă același lucru și în același timp și pentru un altul, mai ales dacă e derulat sub o altă firmă, cu o altă echipă. Piața s-a configurat și datorată unei perioade lungi de precaritate a investițiilor, conducând profesia de arhitect de la una de concepție și coordonare la una birocratică și distanțată de construirea propriu-zisă.

Proiectul a devenit, cu sprijinul larg al arhitecților, o fază birocratică a construirii, o cheltuială impusă și care trebuie minimalizată, în consecință.

De câte ori ni s-a cerut din partea clienților să desenăm ceva pentru autorizare și să facem altceva în șantier? Arhitectul experimentat a devenit de multe ori un consilier pentru driblingul legii, cu o abilitate măsurată în cât de mult și cât de repede poate devia de la ceea ce e reglementat și eventual se cere altora. Profesia a devenit din profesie aplicativă o preocupare birocratică prin configurarea sumară a construcțiilor și parcurgerea ritualurilor administrative. Din profesie generatoare, de lider, a ajuns o profesie subcontractată, cu o asemănare din ce în ce mai mare cu un birou de copiat acte amplasat bine, vis-a-vis de judecătoria sau tribunal, în cazul nostru foarte aproape de Primărie și de Consiliul județean. Birourile au început să se umple cu prospectele și mostrele firmelor care ofereau comisioane pentru cei care le foloseau materialele în proiectele lor și cu care mulți au semnat contracte în alb, devenind un fel de vameși. Doi la sută pe zidărie, șapte pe termoizolație, cinci pentru tâmplării și zece pentru centrala termică. Totalul? Ei bine, mai mare decât onorariul de proiectare, care parcă nici nu mai contează în condițiile astea.

Trecerea la mediul digital nu a fost lipsită de peripețiile oricărei schimbări majore de tehnologie. Toate casele au început să arate la fel, exprimând aceeași stângăcie după ce erau "puse pe calculator", de parcă aveau unul și același autor în toată țara. Mă refer bineînțeles la practica uzuală, nelipsită nici azi și ilustrată în anumite reviste pragmatice și orientate către clienți. Combinația ideală a unui birou de arhitectură de succes era între un veteran cunoscător al tuturor ușilor de la avizatori și mai ales cunoscut ca atare și un tânăr magician al computerului, care plasează clădirea pe un cer spectaculos și amplasează în prim plan câteva personaje pe deplin satisfăcute de construcția, adevărat, cam sumbră, dar "cu de toate", din fundal. Și așa apare o nouă dilemă legată de ce înseamnă și cine este autorul unui proiect: deținătorul legăturii de chei sau cel care uza tastatura, cel care convinge clientul sau cel care configurează soluția? Și mai apare o practică devastatoare pentru arhitect, dar de la care pur și simplu nu se poate abține, aceea de a se năpusti să lucreze gratuit, fără nicio înțelegere prealabilă, pentru a demonstra unui potențial client că are soluție, că știe să îi rezolve problema cu măiestrie și după aceea, eventual, va avea un proiect de făcut, de la cap la coadă. Fiecare arhitect a colecționat sute și sute de ore de lucru în van, adunate totuși pe facturile cuiva, ale altor clienți, ale altui angajator - pentru că, nu-i așa, nimic nu se pierde?

Cultura proiectării s-a construit și consolidat în jurul unor precepte imprecise, chiar false, dar pe care arhitecții înșiși le-au ajutat să se instaleze, sau nu le-au eliminat pe cât le-ar fi fost în putință. O astfel de logică spune că proiectul precede construirea. E ceva greșit în acest enunț cu valoare de axiomă? Aparent, nu, dar așa face o corecție esențială, greu de acceptat de însăși autoritatea de reglementare ministerială din România: proiectul precede și însoțește construirea, prin procese continue de feed-back, pe care unii le numesc aprofundări, detalieri, "value engineering" sau pur și simplu dezvoltare.

Altă logică șubredă instaurată în practicile oficiale românești dă interpretarea studiilor de fezabilitate ca fiind proiecte pe baza cărora se pot contracta lucrări de construire, la pachet cu ce mai trebuie "proiectat", "ca să fie bine". Și această "logică" a instalat următorul enunț la fel de deviat de la procesele posibile: soluția stabilită prin studiul de fezabilitate rămâne stabilă, nu poate fi modificată, iar bugetul constituit este maxim. Dublă greșeală! O soluție de calitate este rolul unor reiterații și selecții comparative costisitoare conceptual, a unor procese deschise care chestionează în etape propunerile pentru a le optimiza și nicidecum rezultatul unui "studiu" sumar, schițat pentru o verificare a fezabilității, a compatibilității cerințelor temei cu condițiile de amplasare, menită să fundamenteze adoptarea unui buget care se construiește pe bază de date statistice corelate și de indici. Deviz general după un proiect sumar, acesta e rezultatul studiilor de fezabilitate și calea spre dezastrele care au blocat zeci și zeci de investiții. Sarabanda de eșecuri ale proiectelor care pur și simplu nu se puteau închide în

bugetele realizate prin aceste metode a împins guvernării să încerce să rezolve problema prin constrângeri: reținerea de garanții, taxarea contestațiilor, plăți cu întârziere și mai nou, foarte recent, amenințarea cu responsabilitatea financiară asupra diferențelor de costuri, asimilate ca erori de proiectare. Pașaport pentru lipsa de inovație și calitate. În condițiile acestea, nimeni nu va mai îndrăzni nimic din ceea ce nu a mai fost făcut de multe ori și se știe exact cum se face și cât costă, iar motorul evoluției arhitecturii, anume dorința ca fiecare casă nouă să fie mai bună decât cea care a precedat-o, s-a gripat definitiv. Disperarea e maximă în rândul administrațiilor care comandă proiectele publice: de ce totul e perfect pe hârtie și nu se întâmplă niciodată în parametrii contractați, în realitate? Nu cumva procesele după care lucrăm și practicile instaurate sunt defecte, ascund vicii de logică, sunt îndepărtate de realitate și lipsesc verigi ale unei normalități a facerii construcțiilor?

În acest timp, o nouă generație de tineri mobilizați de mentorii lor, văzuți de oficiali ca bizari și neaveniți, bombardează cu mii de ore de acțiuni voluntare zonele decăzute ale orașelor, ruinele industriale, mediul rural, monumentele abandonate. Învață meșteșuguri, lucrează cu copii, studiază comunitățile defavorizate. Totul fără profit, de cele mai multe ori fără rezultate care să indice clar că lumea se va schimba astfel. Tot ei pun întrebări, protestează, fac ironii pe Facebook. Mulți refuză sistemul, dar și sistemul îi refuză pe ei, cu excepțiile de rigoare, de tipul "dacă aveți ceva de oferit, să fie primit!" Cine suportă aceste energii? Cine achită nota de plată și de unde iei ca să dai? Sunt mulți arhitecți tineri, unii chiar îndepărtați de tinerețe, care sunt ținuți de părinți sau în alte feluri și ajutați să fie arhitecți, chiar dacă nu pot trăi din sau numai din meseria asta. Fenomenul merită studiat și înțeles în profunzime, cu bune și rele, pentru că a atins o dimensiune de ne-neglijat.

Ce e de făcut, vine întrebarea firească?

Cred că procesele trebuie complet regândite. Doar corecțiile și precizările nu au reușit până acum să seteze procesele și mi-e teamă că e o cale greșită. Procesele generării, concepției, dezvoltării și construirii prin coordonare creativă și o spirală a detalierei trebuie redefinite cu multă luciditate. Nu pot să o facă decât cei care le cunosc, le știu fisurile și sensibilitățile. Și repet principiile: proiectul trebuie precedat de faze pregătitoare care îl fundamentează și nu îl substituie; proiectul precede și însoțește construirea într-un paralelism inteligent construit și pe baza unor relații ierarhizate neincestuase; sustenabilitatea nu poate fi văzută ca o parte, un aspect al proiectului, fiind rezultatul tuturor aspectelor; atributul "tehnic" nu este suficient pentru a defini ceea ce se construiește; iar performanțele sistemelor constructive și ale clădirii însumate nu conduc la calitate dacă nu se evaluează utilitatea ca răspuns al construcției la așteptările utilizatorilor și forma ca rezultat complex al concepției arhitecturale și nicidecum un moft al creatorului, care nu se discută și oricum nu contează. Responsabilizarea ierarhizată, nedisipată între o serie de avizatori de conformitate și verificatori tehnici, clară

și cu acoperire, este o cale pentru care au optat majoritatea culturilor avansate. Putem vorbi de o protecție a consumatorului de arhitectură, utilizator direct și comunitate-gazdă, fiecare cu alte aspirații între care arhitectul trebuie să medieze.

Ordinul a declanșat o serie de acțiuni menite să conducă la rediscutarea proceselor proiectării și construirii. Le amintesc aici, pentru că ele sunt deschise și au nevoie de contribuțiile inspirate ale mai multora dintre arhitecți:

Ordinul a încheiat un protocol de colaborare cu asociațiile profesionale ale inginerilor și antreprenorilor și cu patronatele din construcții pentru a rediscuta procesele construirii și a le reformula împreună cu administrațiile abilitate. Forța unei astfel de asocieri este remarcabilă, în cazul în care vom reuși să desenăm un cadru coerent, pe principii comun acceptate, pentru construire. Fereastra e deschisă, acțiunea pornită.

OAR este angajat în discutarea principalelor texte de lege care guvernează domeniul construcțiilor și în special al conținutului proiectelor pe faze și noii logici despre care aminteam mai sus. O face în colaborare cu oameni din mai multe sectoare ale construirii, pentru că altfel e doar o încercare fără prea multe șanse de a face mai bine pentru o singură categorie, cea a arhitecților.

OAR este în curs de elaborare a unui instrument electronic de calcul al resurselor necesare pentru proiecte pe bază de buget de timp și cost mediu al orei de proiectare, așa cum se procedează deja în mai multe țări europene și cum permite singura direcție admisă de entitățile de reglementare ale concurenței, care interzic publicarea de metode de calcul pentru onorarii relaționate la valorile de investiții. Crearea acestui instrument se face pe baze reale, prin aportul arhitecților care sunt chestionați și intră în studiu și va rămâne deschis dezvoltării prin cumulări ulterioare de date. Este foarte important ca arhitecții care vor furniza date pentru acest instrument creat împreună pe bază de experiență profesională să ofere informații valide, de calitate. Aceasta necesită o disciplină a biroului de arhitectură care nu este atuul cel mai important al firmelor românești și care, din păcate, nu ne caracterizează, ceea ce va face dificilă construcția.

Eu mă opresc aici... și continui. E nevoie de o înțelegere foarte bună a ceea ce s-a întâmplat și o viziune pentru ceea ce ar trebui să se întâmple. Mai e nevoie de multe contribuții și eforturi, iar statul în tribună și fluieratul jucătorilor nu va rezolva mare lucru. Încurajați și susțineți echipa! Resursele există și ar trebui să vină mai ales de la cei care au reușit ceva și pot întoarce către ceilalți ceva din succesul lor.

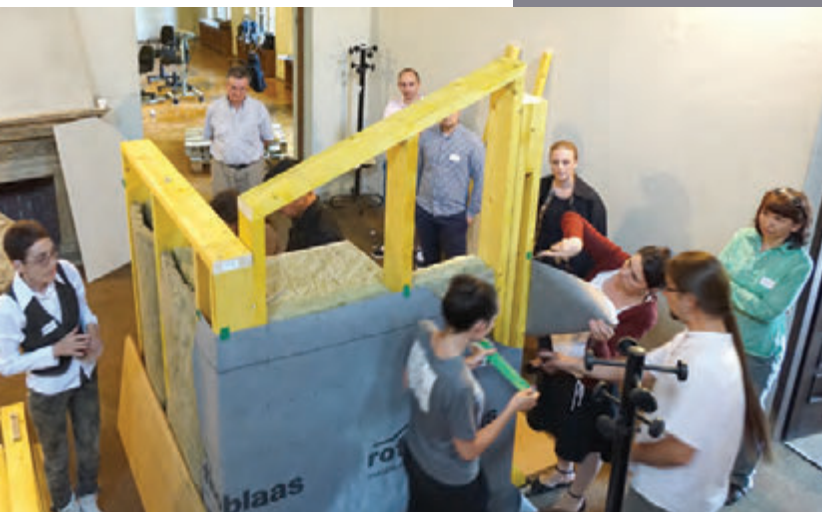
Raluca Munteanu

PROGRAM PILOT DE PREGĂTIRE PROFESIONALĂ CONTINUĂ

Pregătirea profesională continuă este o necesitate a profesiilor liberale, printre care și arhitectura, și este reglementată la nivel european de Directiva nr. 2005/36/CE referitoare la Recunoașterea Reciprocă a Calificărilor Profesionale, care prevede că „...este de datoria fiecărui stat membru de a adopta programe detaliate sub care, printr-o pregătire profesională adecvată și continuă, profesioniștii liberali vor putea ține pasul cu progresul tehnic și științific“.

Filiala București a O.A.R. a inițiat în acest an, în cadrul Anualei de Arhitectură București 2015, un program-pilot pentru pregătire profesională pentru membri, pentru a testa modul practic în care poate fi organizat nivelul de așteptare și nevoile arhitecților. Acest program-pilot a fost discutat cu Colegiul Director al O.A.R și va fi evaluat la finalul anului pentru a putea stabili modalitatea de continuare și eventual extinderea lui în țară. Și alte filiale desfășoară programe similare de cursuri tehnice.

Programul filialei teritoriale București din acest an a fost alcătuit din cursuri și conferințe grupate în trei categorii: profesie, dezvoltare personală, tehnică, și conferințe. În lunile Iunie și Iulie au avut loc primele patru cursuri - tencueli tradiționale de var, structuri de lemn, învelitori din șindrilă de lemn și pardoseli din beton decorativ și terazzo - la care au participat ... arhitecți. Subiectele cursurilor au fost gândite să acopere subiecte mai puțin cunoscute, dar importante în practica profesională și au fost însoțite de demonstrații practice.

Pregătirea profesională este o necesitate, dar pentru a evita participarea de formă în vederea recunoașterii (O.A.R. acordă credite pentru participare - 2 ore de curs = 1 credit) a fost stabilit următorul regulament de participare:

- Participarea la cursurile de pregătire profesională se face pe bază de înscriere și cu taxă de participare. Se pot înscrie arhitecți membri ai Filialei teritoriale București a O.A.R., oricare categorie (stagiari, arhitecți cu drept de semnătură etc). Taxa este necesară pentru a acoperi cheltuielile logistice (materiale, onorariu îndrumător etc), dar este gândită să fie accesibilă pentru toți arhitecții. Taxa de participare nu se returnează în caz de neparticipare sau de nerecunoaștere a cursului.
- La fiecare curs, participanții vor semna foaia de prezență la începutul cursului și la finalul cursului. Pentru cursurile care se desfășoară două sau mai multe zile, foaia de prezență va fi semnată în fiecare zi. În caz de absență, participantul nu va primi creditele de participare la programul de pregătire profesională continuă. La finalul cursului, participantul va completa o fișă de evaluare pusă la dispoziție de personalul O.A.R. prezent la curs. Fișa de evaluare se completează la fața locului, nu se acceptă predare ulterioară. În cazul necompletării acesteia, participantul nu va primi creditele de participare la programul de pregătire profesională continuă. Îndrumătorul de curs face o evaluare proprie a participanților și modului în care au interacționat pe durata cursului.

Din evaluările celor patru cursuri desfășurate până în prezent a rezultat o nevoie mare de cursuri de pregătire tehnică. Subiectele cele mai frecvente propuse de către arhitecți sunt: intervenții pe clădiri istorice (tencuieli, lemn etc.), probleme de siguranță la incendiu, materiale și tehnologii ecologice, management de proiect, legislație specifică.

Pentru structurarea programului din 2016, rugăm membrii filialei să trimită către secretariatul O.A.R. propuneri de subiecte pe care le consideră utile în activitatea profesională.

Programul-pilot continuă în lunile Septembrie, Octombrie și Noiembrie cu cursuri despre conformarea energetică a clădirilor, comunicare și marketing și arhitectura participativă. Acestor cursuri li se adaugă și câteva conferințe pe teme profesionale: calitatea spațiului medical (BUILDING HEALTH BUCHAREST INTERNATIONAL FORUM, 22 Octombrie 2015 - eveniment de comunicare interprofesională organizat în parteneriat de către O.A.R. și Colegiul Medicilor din România), educația și mediul construit (conferință ținută de Acad. Solomon Marcus). Informații și detalii de participare pot fi cerute la Secretariatul O.A.R. sau pe site-ul filialei.

❶ *Raluca Munteanu este arhitect, vicepreședinte cu probleme profesionale al OAR București.*

ȘEDINȚA 'CTUAT'

din data de 29 Iulie 2015

a Primăriei Municipiului București

PUZ Zona de Sud S. 4

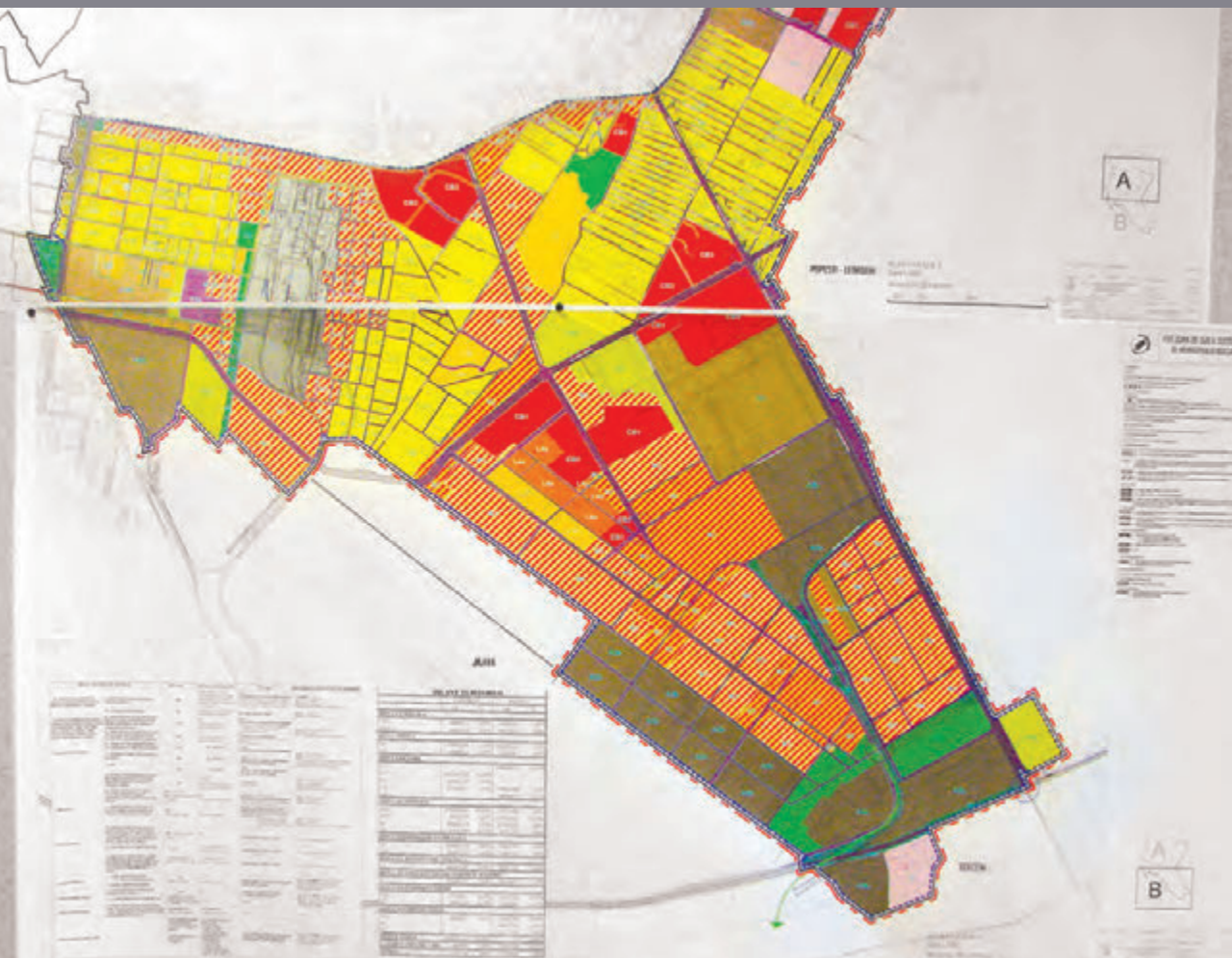
inițiator: Primăria Sectorului 4

**elaborator: SC ALTER EGO CONCEPT SRL, URB RUR ALEXANDRU D. STANCIU
aviz preliminar**

Componența Comisiei: Președinte – Sorin Gabrea; Membri – Dan Șerban, Dan Marin, Constantin Enache, Cristina Olga Gociman, Doina Bubulete. Din partea Comisiilor de Specialitate au fost prezenți Andrei Zaharescu (Rețele) și Elena Boghină (Circulație). Expert din partea Primăriei și referent al lucrărilor: Stelian Constantinescu. A fost prezent la discuții și Arhitectul-șef al Capitalei, dl. Gheorghe Pătrașcu.

Înainte de prezentare, descrie în câteva fraze starea zonei **Daniel Cărămidă, Arhitect-șef al Sectorului 4**: „Vă prezint documentația în această formă parțială, pentru că am dorit să evităm referirea la PUZ-ul de S. 4, împărțirea pe Sectoare a Capitalei neavând valoare urbanistică. Dar rețeaua de apă nu se mai poate dezvolta pentru zona de S a orașului fără o documentație PUZ. E nevoie, de fapt, de o reactualizare a condițiilor de PUG existente. Mai avem și o problemă de circulație, în sensul în care consider inoportună prelungirea Brâncoveanu pe direcția București-Giurgiu, pentru că acum s-a făcut pasajul de la Mihai Bravu, pe direcția Piața Sudului. Cei ce vin din Giurgiu nu vor mai intra nici ei prin Brâncoveanu. Traseul Autostradă/ Drum Expres de viteză tăia foarte multe proprietăți. Pe zonă există presiune de a se construi, iar Jilava ni se alătură în acest demers.”

Prezentator: „PUZ în această formă este prezentat pentru rezolvarea problemelor de apă și de canalizare, pentru că aici nu există rețele. A trebuit identificată o tramă stradală, iar traseul și condițiile Drumului Expres au fost preluate din alte documentații. S-a încercat o calibrare a proprietăților pentru a se crea un traseu accesibil. PUZ-ul de față ar propune să se treacă gradual de la o funcțiune la alta. Primăria va putea încuraja noile investiții și dezvolta Sudul orașului, în aceste condiții. Mai trebuie să spunem că sunt mai multe neconcordanțe între planșele pe care le-am primit și realitatea de fapt, semn că între timp zona a evoluat și că este necesară o actualizare a informațiilor. Când privește circulațiile, constatăm că există intersecții cu probleme, dar care sunt ameliorabile.”

Sorin Gabrea: „Aveți restricții de mediu legate de existența unităților industriale?” Răspuns: „Au fost identificate probleme de acest fel, legate de încadrările UTR ale zonelor. O soluție pe care credem că am propus-o eficient este constituirea unor arii de protecție în perimetrul afectat de mării poluatori.”

Sorin Gabrea adaugă, în continuare: „Trebuie să țineți cont de faptul că CET Sud poluează până mult dincolo de limitele pe care, de regulă, le credem noi suficiente. Și mai aveți o mare problemă legată de nevoia unei soluții alternative la autostradă. Din sugestiile prezentării Dvs, ar fi, teoretic, două soluții, prin Jilava sau prin prelungirea Bd. Metalurgiei, dar fiecare din ele se cere foarte bine studiată și argumentată.”

Andrei Zaharescu: „Dacă tot puneți la baza acestei documentații necesarul de apă, cred că ar fi util să mai rezolvați câteva probleme care se leagă de același nivel de funcționalitate minimă cerută – cum veți putea echipa zona cu stații de pompare sau cu colectoare? Cum veți rezolva pluvialul fără un canal de conducere? Puteți gândi o gospodărie, dar ar mai fi și problema felului în care veți putea să ajungeți la aceste puncte de serviciu. Personal, cred că este nevoie de echipe de specialiști pe domenii, pentru că altfel echipamentele nu vor putea fi rezolvate convenabil și eficient și

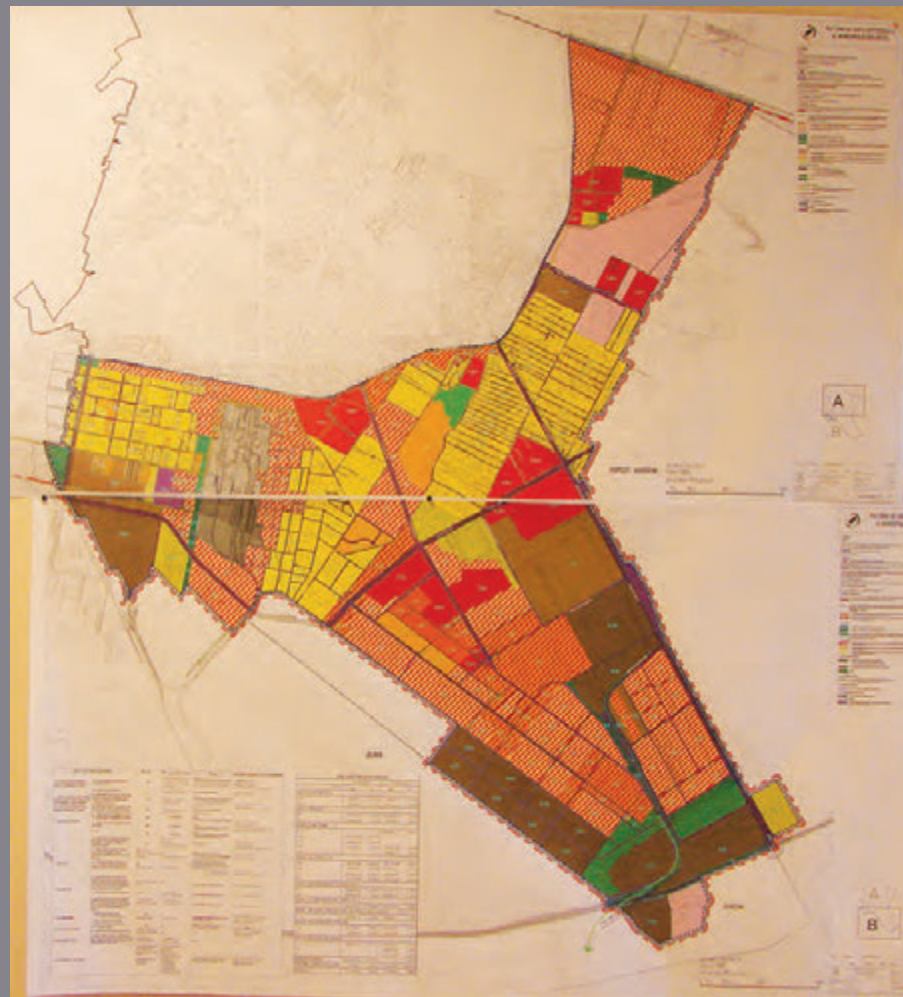
vă veți da peste cap propriile reglementări.”

Elena Boghină: „PUZ-ul acesta propune unele modificări evidente față de PUG și față de alte documentații. Dar cred că foarte importantă, în acest caz, este părerea CNADR, pentru care, din câte știu eu, prioritară rămâne autostrada, drumul de viteză București-Giurgiu. Încă din 1998, de la IPTANA, a fost propus un traseu pentru mai multe artere importante la nivel județean sau național care cuprindea mai toate ieșirile de autostrăzi din București. Acum, în planșele Dvs, Dvs. va trebui să redefiniți profilul arterei de penetrație. Pe urmă, Drumul Expres apare deja în niște documentații, și cred că ar trebui să vedem toate acele planșe. În ce mă privește, chiar nu cred că un oraș poate umbla pe o stradă de 7m în jurul CET. Iar penetrația, din câte îmi dau seama, pare a merge tot către Jilava, totul fiind blocat sau întârziat în celelalte situații pentru că s-au dat avize pentru construcții.”

Constantin Enache amintește proiectanților că „PUG Jilava a fost refuzat de către Comisie tocmai pentru că ignora complet Autostrada.”

Sorin Gabrea este de părere că „este bine ca documentația să se facă, dar este evident că ea cuprinde, acum, încă foarte multe lucruri importante care se cer lămurite.”

Cristina Olga Gociman: „Prezentarea cred că ne arată foarte limpede că în situații de acest fel, în care este vorba despre artere foarte importante, este nevoie vitală de colaborarea cu teritoriul – cu Popești-Leordeni, cu Jilava.”

Dan Marin: „Trebuie neapărat clarificată structura circulației, ca structură internă pentru zona respectivă, și este limpede că la acest aspect trebuie lucrat mult și serios.”

Constantin Enache: „Este necesară corelarea cu cei ce fac PUG-ul sau amânarea deciziei, cu interdicții de construire pe zona respectivă până la corelare. Nu este, totuși, aici, scara care să ne permită să intervenim în structura majoră a orașului.”

Doina Bubulete: „Eu nu știu dacă ceea ce ni s-a prezentat este un PUG sau o listare a problemelor pe care PUG ar trebui să le rezolve. În ce mă privește, pot să afirm că problemele fundamentale care sunt evidente în această documentație sunt cele de structură și cele de mobilitate.”

Sorin Gabrea: „Inițiativa e pozitivă și salutară, dar nu cred că poate fi realizată și concretizată fără o reuniune cu cei de la Ilfov. Blocarea dezvoltării orașului către Dunăre este un risc pe care nu ni-l putem permite. Din păcate, cei de la CNADR nu mai au ca priorități în acest moment nici

Bucureștiul și nici Master- planul de circulație, deși nu e normal pentru nimeni ca relația Bucureștiului cu țara să fie indiferentă. Să ne gândim, de pildă, că CF și Metroul interferează cu sistemul de drumuri atunci când se propune dezvoltarea Bucureștiului ca zonă. Spațiul public, însă, trebuie să fie evident amplificat și nu e util, în acest moment, să renunțăm la nicio relație auto. În acest perimetru pe care îl abordați, și la o scară mai mare, chiar, e nevoie de spații publice pentru toată zona. Pe urmă, să nu uităm că mai există ideea polilor urbani secundari – cum anume i-am putea realiza? Unde ar putea să fie astfel de zone? Toate acestea sunt, privesc lucruri foarte necesare. PUG Jilava sau legătura acestui mic oraș cu Bucureștiul este gândit precar – și în niciun caz nu mai vreau ca și această zonă să fie expeditată la fel, ca în alte documentații.”

Rezoluție (Sorin Gabrea): „Vă propun să demarăm și să urmăm o serie de consultări cu CNADR, cu Ilfovul, cu autorii PUG. E nevoie să fie verificate rețelele de CF și instalațiile de toate tipurile. Rețineți și că s-a vorbit de prezența, tot prin această zonă, a unui tren de mare viteză. Au și fost elaborate documentații în acest sens. Accentul unei abordări planificate aici trebuie pus pe mobilitate. Dar,

atenție, nu avem nevoie de o arteră oarbă, ci de străzi cu trotuare, cu pomi, cu o definire urbană. Apoi, e de conștientizat faptul că CET aduce foarte multe probleme, în sensul în care nu permite apropierea spațiilor rezidențiale de incinta sa. CET presupune o zonă de avarie cu un risc industrial sporit. Zona IMGB, de pildă, are un potențial foarte mare de dezvoltare, dar care e grevată de o serie la fel de mare de posibile restricții, care trebuie analizate. E nevoie de corelare cu PUZ-urile Popești-Leordeni, Berceni, Jilava. Schema directoare a infrastructurii trebuie definită, cu tot ceea ce presupune aceasta: plan de trafic, drumuri, legături. Vă rugăm să aveți în vedere toate aceste aspecte, pentru că doriți o intervenție semnificativă asupra orașului.”

Elena Boghina mai solicită, pentru viitoarea prezentare, detalierea prin profile a inelului median în zona lui de contact cu aria studiată.

Părerea (de rău a) nespecialistului

Pentru orice ins minimal atent la dinamica interioară a Capitalei, este limpede că post-1990 orașul s-a dezechilibrat periculos către Nord – de la atuu Aerogărilor până la migrația serviciilor și/sau a zonei rezidențiale “de lux” spre această parte a orașului, susținută de goana marilor retaileri din Centru către Băneasa Mall, totul indică o polarizare de oarecare intensitate și durată în favoarea acestei zone. Această simplă observație ne poate lămurii, de pildă, de ce zone mari din Centru (vezi Esplanada) au fost abandonate/neglijate, de ce orașul e tăiat dramatic în două de “fluviul” cel murdar și nefolositor al Dâmboviței, și, în cele din urmă, de ce anume Sudul Bucureștilor pare un fel de rudă mai saracă a Nordului, o enclavă oarecum second-hand a acestuia. Ceea ce ar putea spune ceva teribil de acuzator despre lipsa de idee legată de evoluția urbei în întregul ei, ca și despre ignorarea uriașelor resurse de care această jumătate vitregită a orașului dispune: vezi numai starea înfiorătoare a Parcurilor Carol și Tineretului, la care putem adăuga fără greș pseudo-abandonul Parcului Văcărești, vezi extrem de slabă valorificare turistică și patrimonială a Cimitirului Bellu, a zonei Palatului Vămii, vezi exploatarea cu japca a unor locuri cu potențial uriaș și transformarea lor în sordide acareturi urbane – fosta zona Mărțișor, supusă recent agresiunii unor bloace noi, semi-obeze sau jenantul episod al retrocedărilor de teren în Parcul Tineretului, vezi, chiar, ca simptom al ratării unei posibile evoluții reale, faimoasa zonă rezidențială ASMITA, care va zăcea nelocuită încă multă vreme de aici înainte și va marca primitiv orașul numai pentru că “dezvoltatorii” nu și-au putut înfrâna lăcomia care i-a dus la “crearea” unei locuiri îngrămădite de tipul zonelor periferice în locul unei foarte posibile arhitecturi excepționale. Astfel se confirmă și se îndătează mediocritatea, multă și greoi-construită, a acestei zone, unde e aproape imposibil de găsit un singur foarte bun exemplu de arhitectură de clasă !

Și lipsa de viziune pare molipsitoare și în ceea ce privește gândirea la scară a Capitalei, cea de articulare cu teritoriul – până și ultimul amator de “evadări” ar ieși din București către Giurgiu, către Dunăre în fiecare săptămână... dacă ar avea spre ce, la ce. Din nou, impotență crasă la nivel intelectual și administrativ – pe zecile de hectare care mărginesc acel drum de bună calitate, niciun punct de reper major, nicio piedică atrăgătoare pusă vederii sau minimului interes. Față de această tehnică a struțului asumată „de cei responsabili”, pe cât de stupidă, pe atât de păguboasă, mă voi aventura a spune că și cel din urmă locatar al Berceniului, al Căii Giurgiului ar cheltui într-un “uichend” un milion pentru a sta o noapte la un mic hotel ori camping lângă pădure, la o “ședință” de cumpărături, la vreo plajă măcar încropită... Sigur, poate fi atacat și nivelul posibilului urban superior, al aeroportului de mărfuri, despre care s-a tot vorbit într-o vreme; ne-am putea duce cu gândul chiar la schițarea unei conurbații pe axa București-Giurgiu, dacă tot circulă prin aer ideea unei arii zonale de interes, a unui tren rapid de mare sau foarte mare viteză, a transportului integrat, poate legat de o amenajare a malului Dunării... Iar dacă informațiile care circulă în mediul universitar sunt reale, în jurul viitorului oraș al științei Turnu-Măgurele poate apărea un deloc neînsemnat campus universitar, ca o mică așezare de interes european, poate chiar mondial. În locul unor minime cedări, înțelegeri sau eforturi comune în acest sens, Primăriile megieșe par a se învârti harnic cu compasul “dătător de pământuri” taman cam pe unde ar veni căile de acces, spre a le vinde cu centimentrul, foarte probabil pentru că informațiile despre viitoarele “artere” scapă a jaf către conduceri care se declară din ce în ce mai aiuritor-independente de București, deși în realitate, mimând naivitatea, trăiesc bine și foarte bine pe seama lui. Iar majoritatea zdrobitoare a oamenilor simpli, consumându-și viețile pe drumuri lungi și inutile din zori și până în noapte, tot așteaptă ca “un mare trimis”, cineva, oricine, să se hotărască a începe să lucreze pentru măcar una dintre potențialitățile înșirate mai sus, care să tragă orașul, poate chiar acest întreg colț de țară spre mai-bine, spre civilizație... (c.h.)

**editare material și comentarii
Constantin Hostiuc**

❶ *Constantin Hostiuc este istoric de artă, cercetător la UAUIM București, colaborator al OAR București.*

GREENTEK

LED LIGHTING

Arhitecții definesc spațiul.
Noi îl punem în lumina ideală.

Mulțumim arhitecților care ne-au cooptat în echipele lor pentru proiecte inspirate.

Greentek LED Lighting, partenerul tău în soluții de iluminat LED

www.greentek.eu

#SAINTGOBAIN350

THE EXHIBITION

www.saint-gobain350years.com

FROM 1665 TO 2015

